

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

"Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και οι Επιπτώσεις τους στη Χρηματοοικονομική Κρίση"

του/της

ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ ΚΕΡΑΣΙΝΑΣ

ΑΜ 54/12

Επιβλέπων Καθηγητής: Κουσενίδης Δημήτριος

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος στην
Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

Νοέμβριος 2013

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων από τις εισηγμένες εταιρίες στη Χρηματιστηριακή Αγορά, αντιμετωπίστηκε ως ένας ιδανικός τρόπος εξυγίανσης, με την προϋπόθεση ότι θα αναπτύσσονταν και η ανάλογη με την εφαρμογή αυτή, κρατική επίβλεψη, αφού εξασφαλίζουν την απαιτούμενη διαφάνεια που χρειάζονται οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων ανά τον κόσμο. Στην παρούσα εργασία ασχοληθήκαμε με την εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων που αναφέρονται στη λογιστική της εύλογης αξίας και συγκεκριμένα με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 16 'Ενσώματες Ακινητοποιήσεις' και το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 36 'Απομείωση Αξίας Περιουσιακών Στοιχείων'. Στόχος της μελέτης μας ήταν να απαντήσουμε στο ερώτημα αν η εφαρμογή της εύλογης αξίας από τις εισηγμένες στο χρηματιστήριο επιχειρήσεις προκάλεσε ή επιδείνωσε την οικονομική κρίση.

Στο πρώτο μέρος της εργασίας γίνεται ιστορική αναδρομή της δημιουργίας, εφαρμογής και αποδοχής των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρουσιάζονται τα θεσμικά όργανα και το πλαίσιο δημιουργίας των Προτύπων ενώ δίνονται οι ερμηνείες των Δ.Λ.Π 16 και Δ.Λ.Π 36. Στο δεύτερο μέρος της παρούσας εργασίας γίνεται αναφορά στην οικονομική κρίση και πως αυτή συνδέεται με τις λογιστικές πολιτικές που ακολουθήθηκαν τα τελευταία χρόνια. Ακολουθεί η κριτική των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και πιο συγκεκριμένα αυτών που αναφέρονται στην εύλογη αξία.

Τέλος, παρουσιάζονται γνώμες υπέρ ή κατά της εφαρμογής της λογιστικής αξίας τόσο από την ακαδημαϊκή κοινότητα όσο και από οικονομολόγους, διευθυντικά στελέχη και ορκωτούς ελεγκτές. Οι απόψεις στηρίζονται σε μελέτες που έχουν διεξαχθεί σε ευρωπαϊκές και μη χώρες με στόχο να υποστηρίξουν ή να πλήξουν τη μέθοδο αποτίμησης της εύλογης αξίας.

Μετά την επισκόπηση της βιβλιογραφίας για το παραπάνω θέμα και τη μελέτη περιπτώσεων επιχειρήσεων που επηρεάστηκαν από την εφαρμογή της αποτίμησης στην εύλογη αξία με θετικό ή αρνητικό τρόπο απαντάται τελικά το ερώτημα αν η εύλογη αξία και η εφαρμογή της είχε ως αποτέλεσμα τη δύσκολη οικονομική κατάσταση που βιώνουμε σήμερα.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1 [Ακίνητα της Commercial Value]

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ **Σελ.**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....7

1.1 Ιστορική Αναδρομή.....8

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

2. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....10

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

3. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....13

3.1 Η Δημιουργία Των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων13

3.2 Διεθνής Επιτροπή Λογιστικών Προτύπων IASC.....14

3.3 Το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων.....15

3.4 Συμβουλευτικό Όργανο για τα Πρότυπα (Standards Advisory Council – SAC).....16

3.5 Επιτροπή Διεργειών Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής πληροφόρησης.....16

3.6 Τρόπος έκδοσης των ΔΛΠ.....17

3.7 Διαδικασία υιοθέτησης των Διεθνών Λογιστικών προτύπων στην Ελλάδα.....18

3.8 Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 16 «Ενσώματα Πάγια»....19

3.9 Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 36 Απομείωση Αξίας Περιουσιακών Στοιχείων.....30

3.10 Κριτική Των ΔΛΠ Και Της Εύλογης Αξίας.....35

3.11 Υποστηρικτές Της Εύλογης Αξίας.....39

3.12 Πολέμιοι Της Λογιστικής Της Εύλογης Αξίας.....45

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

4. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΣΠΙΔΑΣ

4.1 Ιστορία της Εταιρείας.....52

4.2 Εφαρμογή Των ΔΛΠ Από Την Εταιρία.....53

4.3 Εύλογη Αξία Και Ενσώματα Παγία Της Ασπίδας54

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ

ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ.....57

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις αρχές του 21ου αιώνα σήμανε και την άρση των εμπορικών περιορισμών μεταξύ των χωρών της επιδρώντας καταλυτικά στη διαμόρφωση νέων ευκαιριών αλλά και προκλήσεων. Οι χρηματιστηριακές αγορές είναι πλέον παγκόσμιες και οι οικονομικές μονάδες δραστηριοποιούνται υπερατλαντικά την ώρα που το πλήρες άνοιγμα των εθνικών αγορών κατέστησε επιτακτική τη δημιουργία ενός συστήματος σύγκρισης των οικονομικών μεγεθών.

Αποτέλεσμα της ανάγκης υιοθέτησης ενός ενιαίου λογιστικού πλαισίου, προκειμένου να καταστεί εφικτή η συγκρισιμότητα και η ομοιομορφία των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων των χωρών, ήταν η καθιέρωση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων.

Έτσι το 2005 η Ευρωπαϊκή Ένωση κατέστησε υποχρεωτικό για όλες τις επιχειρήσεις που είναι εισηγμένες σε οργανωμένη αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να καταρτίζουν τις οικονομικές καταστάσεις τους σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (Δ.Π.Χ.Π.).

Η προσπάθεια αυτή είχε ως σκοπό την κατάρτιση και παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων όλων των επιχειρήσεων βάσει κοινών λογιστικών αρχών και κανόνων.

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα αποτελούν πλέον το κύριο και διεθνώς αποδεκτό μέσο έκφρασης της λογιστικής επιστήμης. Τα ΔΛΠ αποτελούνται από μια κωδικοποιημένη μορφή λογιστικών αρχών και κανόνων (παραδοχών, βάσεων αποτίμησης, μεθόδων και τύπων) που εφαρμόζονται για τη σύνταξη οικονομικών καταστάσεων και απευθύνονται κυρίως στους εξωτερικούς χρήστες αυτών (επενδυτές, μετόχους, πιστωτές, εργαζόμενους, δημόσιο τομέα κ.α.).

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η αρχή της κρίσης

Πριν το ξέσπασμα της κρίσης, η παγκόσμια οικονομία διένυσε μια μακρά περίοδο ανάπτυξης και σταθερότητας η οποία χαρακτηρίστηκε από χαμηλό πληθωρισμό και χαμηλά βραχυπρόθεσμα επιτόκια. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, οι ανεπτυγμένες οικονομίες έγιναν αποδέκτες σημαντικών κεφαλαίων, είτε με τη μορφή καταθέσεων είτε με τη μορφή επενδύσεων, από αναδυόμενες και πετρελαιοπαραγωγούς χώρες, οι οποίες αναζητούσαν κερδοφόρες και ασφαλείς επενδυτικές ευκαιρίες στο εξωτερικό. Η πληθώρα των νέων αυτών κεφαλαίων δημιούργησε την ανάγκη επένδυσής τους και οδήγησε τις τράπεζες των ανεπτυγμένων οικονομιών σε έναν έντονο ανταγωνισμό προσέλκυσης δανειοληπτών. Όμως, όπως σε κάθε οικονομικό κύκλο συνέχεια της ανάπτυξης αποτελεί η οικονομική ύφεση η οποία εισήλθε με πρωτόγνωρα γρήγορους ρυθμούς και άλλαξε δραματικά το τοπίο της παγκόσμιας οικονομίας.

Έτσι στις αρχές του 2007 έκαναν την εμφάνισή τους τα πρώτα προβλήματα με αφετηρία τον κατασκευαστικό κλάδο που ταρακούνησε συθέμελα το τραπεζικό σύστημα λόγω των στεγαστικών δανείων μειωμένης πιστοληπτικής ικανότητας. Οι καθυστερήσεις, οι αδυναμίες πληρωμής των δανείων αυξήθηκαν σε σύντομο χρονικό διάστημα και η πτώση των τιμών των κατοικιών εντάθηκε ενώ οι υποβαθμίσεις των αξιολογήσεων οδήγησαν πολλές τράπεζες να προβούν σε πωλήσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, έτσι ώστε να μειώσουν τη μόχλευση και τον κίνδυνο στους ισολογισμούς.

Το αποτέλεσμα ήταν η περαιτέρω μείωση της αποτίμησης του ενεργητικού και των ιδίων κεφαλαίων τους, αναγκάζοντάς τες να αναζητήσουν νέα κεφάλαια από τις αγορές.

Η κρίση έφθασε στο αποκορύφωμά της τον Σεπτέμβριο του 2008 όταν κατέρρευσε η επενδυτική τράπεζα Lehman Brothers.

Όσον αφορά την Ευρώπη το τραπεζικό σύστημα διασώθηκε χάρη στην κρατική παρέμβαση και τις πολιτικές λιτότητας που εξακολουθούν να εφαρμόζονται μέχρι και σήμερα.

Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης ήταν η δημιουργία προβληματισμών και συζητήσεων για το εάν και κατά πόσο τα λογιστικά πρότυπα, γενικότερα, και η εφαρμογή της εύλογης αξίας από τις τράπεζες τις ασφαλιστικές και τις εμπορικές εταιρίες, ειδικότερα, διαδραμάτισαν κάποιον ρόλο στη διαμόρφωση της κρίσης.

Εύλογη αξία: Είναι το ποσό με το οποίο ένα πάγιο στοιχείο μπορεί να ανταλλαχθεί ή μία υποχρέωση να διευθετηθεί, στα πλαίσια μιας αμοτεροβαρούς συναλλαγής σε εμπορική βάση, μεταξύ δύο μερών τα οποία έχουν πλήρη γνώση του αντικειμένου και ενεργούν με τη θέλησή τους.

Τα ΔΛΠ και ΔΠΧΠ που έχουν εκδοθεί ως σήμερα αναφέρονται πολύ συχνά στην εύλογη αξία καθώς σημαντικός αριθμός στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού λογιστικοποιούνται αρχικά ή μεταγενέστερα σύμφωνα με τις αρχές της λογιστικής της εύλογης αξίας.

Τα ΔΛΠ που αναφέρονται στην εύλογη αξία είναι τα εξής :

- ΔΛΠ 16 Ενσώματες Ακινήτοποιήσεις
- ΔΛΠ 17 Μισθώσεις
- ΔΛΠ 18 Έσοδα
- ΔΛΠ 19 Παροχές σε εργαζόμενους
- ΔΛΠ 20 Λογιστική των Κρατικών Επιχορηγήσεων
- ΔΛΠ 27 Ενοποιημένες και Απλές Οικονομικές Καταστάσεις
- ΔΛΠ 28 Λογιστική Επενδύσεων σε Συγγενείς Επιχειρήσεις
- ΔΛΠ 31 Συμμετοχές σε Κοινοπραξίες
- ΔΛΠ 38 Ασώματες Ακινήτοποιήσεις
- ΔΛΠ 39 Χρηματοοικονομικά Μέσα
- ΔΛΠ 40 Επενδύσεις σε Ακίνητα
- ΔΛΠ 41 Γεωργία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Οι Bell και Griffin (2012) σε άρθρο τους χαρακτηρίζουν δύσκολη και επίφοβη την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων για την αξία των περιουσιακών στοιχείων μιας εισηγμένης εταιρίας βασιζόμενοι στις εκτιμήσεις της μεθόδου της εύλογης αξίας. Σύμφωνα με τη μελέτη τους η χρήση της μεθόδου παρουσιάζει μειονεκτήματα που εντείνονται με την κακή εφαρμογή της από λογιστές και ελεγκτές. Για την μείωση της αρνητικής επιρροής των εκτιμήσεων προτείνουν τον συνδυασμό ιστορικών δεδομένων, επιμέτρησης του κινδύνου και τιμών ανταλλαγής σε οργανωμένη αγορά.

Οι Greenberg, Helland, Clancy, και Dertouzos (2013) ερεύνησαν τη σχέση της λογιστικής της εύλογης αξίας και του ιστορικού κόστους με τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους που αντιμετωπίζει το οικονομικό σύστημα. Η έρευνα τους βασίστηκε σε δεδομένα τόσο της πρόσφατης κρίσης του 2008, όσο και δεδομένα της δανειακής κρίσης του 1980 και της κρίσης χρέους των υποανάπτυκτων χωρών του 1970. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι η εφαρμογή της μεθόδου της εύλογης αξίας δεν αποτέλεσε κινητήριο μοχλό της οικονομικής ύφεσης στην οποία έχει εισέλθει η παγκόσμια οικονομία από το 2008 κι έπειτα. Η έρευνα αποδεικνύει ότι καμία από τις δυο μεθόδους δεν είναι ανώτερη της άλλης καθώς κακή χρήση και των δυο μπορεί να παραπλανήσει τους επενδυτές όσων αφορά τις πληροφορίες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των εισηγμένων σε χρηματιστηριακή αγορά εταιριών.

Οι Christen και Nikolaev (2009) εξετάζουν τους λόγους προτίμησης από τις εταιρίες μιας εκ των μεθόδων αποτίμησης των ενσώματων στοιχείων τους. Στην έρευνα τους καταφέρνουν να κατηγοριοποιήσουν τις εταιρίες που προτιμούν την εύλογη αξία ως μέθοδο αποτίμησης και να τις αντιπαραβάλλουν με αυτές που επιλέγουν τη μέθοδο του ιστορικού κόστους.

Οι Fender και Scheicher (2009) εξετάζοντας τη σχέση της εφαρμογής της εύλογης αξίας και της οικονομικής κρίσης καταλήγουν ότι η εύλογη αξία δεν διαδραμάτισε σπουδαίο ρόλο στην κρίση αλλά ήταν η ψυχολογία των επενδυτών και η έλλειψη ρευστότητας στην αγορά που την επέτειναν.

Οι Aboody, Barth και Kaznik (1999) παρουσιάζουν το ύψος μεταβολής της απόδοσης εταιρειών της Μεγάλης Βρετανίας όταν αυτές επανεκτιμούν θετικά τις ενσώματες ακινητοποιήσεις τους. Οι συγγραφείς συσχετίζουν τις υψηλές αποδόσεις με τη χρήση της εύλογης αξίας όταν η οικονομία βρίσκεται σε άνθιση ενώ ο παράγοντας που επηρεάζει αρνητικά την απόδοση των εταιριών είναι το υψηλό χρέος.

Η Barth σε παλαιότερη μελέτη της (1994) εξέτασε τη σχετικότητα της εύλογης αξίας και των αποδόσεων των χρηματιστηριακών μετοχών με στόχο να αποδείξει ότι η εφαρμογή της λογιστικής της εύλογης αξίας εξηγεί καλύτερα τις λογιστικές πληροφορίες που παρουσιάζονται στον ισολογισμό των εισηγμένων εταιριών. Στο ίδιο συμπέρασμα έχουν καταλήξει ύστερα από μελέτη τους οι Οι Bernard, Merton και Palepu.

Ο Nelson (1996) σε μελέτη του συμπεραίνει ότι οι πληροφορίες για την εύλογη αξία των επενδυτικών χαρτοφυλακίων που περιλαμβάνονται στις σημειώσεις επί των οικονομικών καταστάσεων προσφέρουν επιπλέον στην εξήγηση των αποδόσεων των τραπεζικών μετοχών σε σχέση με την εξήγηση που παρέχει η χρήση μόνο της καθαρής θέσης η οποία υπολογίζεται με βάση το ιστορικό κόστος.

Όσον αφορά τον τραπεζικό τομέα, ο Shaffer (2010) εξέτασε ένα δείγμα αποτελούμενο από τις 14 μεγαλύτερες τράπεζες των ΗΠΑ και διαπίστωσε ότι, κατά τη διάρκεια της κρίσης, οι απομειώσεις στα διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και στις διακρατούμενες μέχρι τη λήξη επενδύσεις ως ποσοστό επί των ιδίων κεφαλαίων ήταν κατά μέσο όρο 2,1%, ενώ για το ίδιο δείγμα τραπεζών και κατά την ίδια περίοδο οι απομειώσεις των δανείων ως ποσοστό επί των ιδίων κεφαλαίων ήταν κατά μέσο όρο 15,6%.

Οι Badertscher , Burks και Easton σε έρευνα τους (2010) απέδειξαν ότι η εφαρμογή της μεθόδου της εύλογης αξίας είχε μικρή επίδραση στην καθαρή θέση των εμπορικών τραπεζών ενώ οι αυξημένες πωλήσεις των χρηματοοικονομικών τους προϊόντων και ασφαλειών προήλθε από την συνεχιζόμενη πτώση των τιμών τους.

Οι Eccher, Ramesh and Thiagarajan (1996) συμπεραίνουν ότι οι πληροφορίες για την εύλογη αξία που περιλαμβάνονται στις σημειώσεις επί των οικονομικών καταστάσεων αυξάνουν τον βαθμό εξήγησης των αποδόσεων των τραπεζικών μετοχών σε μεγαλύτερο βαθμό από τις πληροφορίες που παρέχει η εφαρμογή του ιστορικού κόστους.

Οι Adrian και Shin (2009) μελετώντας την εύλογη αξία και την εφαρμογή της από τις επενδυτικές τράπεζες συμπεραίνουν ότι η εφαρμογή της εύλογης αξίας αυξάνει τη μόχλευση σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης στις επενδυτικές τράπεζες, ενώ δεν οδηγεί σε αντίστοιχες αυξήσεις στις εμπορικές τράπεζες. Οι Amel-Zadeh και Meeks (2009) επαναλαμβάνουν την ανάλυση των Adrian και Shin (2009) για μεγαλύτερη, όμως, χρονική περίοδο, αλλά δε βρίσκουν ενδείξεις ότι η σχέση μεταξύ της αύξησης του ενεργητικού και της αύξησης της μόχλευσης έγινε εντονότερη μετά την εισαγωγή της εύλογης αξίας στις ΗΠΑ στα μέσα της δεκαετίας του 1990.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

3. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

3.1 Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ

Η μεγάλη χρηματιστηριακή κρίση και το χρηματιστηριακό κραχ του 1929 αποτέλεσαν το έναυσμα για τις πρώτες προσπάθειες τυποποίησης της λογιστικής πληροφορίας. Η έλλειψη λογιστικών προτύπων να μεν δεν θεωρήθηκε αιτία της κρίσης είχε όμως ριζώσει σε όλους βαθιά η πεποίθηση πως η καθιέρωση αρχών και κανόνων λογιστικής ήταν από τις απαραίτητες προϋποθέσεις, για την απόκτηση και αποτελεσματική λειτουργία του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Για να οργανωθούν και να τυποποιηθούν οι λογιστικοί κανόνες ήταν απαραίτητη η ίδρυση ενός οργάνου που θα εξασφάλιζε την ομαλή λειτουργία της αγοράς και θα έθετε κανόνες για την αξιοπιστία και συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων.

Δημιουργήθηκαν γι 'αυτό το λόγο διάφορα σχήματα υπεύθυνα για τη λογιστική τυποποίηση που ανήκει στον ιδιωτικό τομέα που κράτησαν μέχρι το 1973. Έτσι μετά από προσπάθειες και αποτυχημένα για το σκοπό αυτό σχήματα το 1972 δημιουργήθηκε το FASB (Financial Accounting Standards Board), που παρέμεινε μέχρι και σήμερα το κύριο όργανο λογιστικής τυποποίησης στις Η.Π.Α.

Όσον αφορά την Ευρώπη και τη δημιουργία προτύπων που θα ίσχυαν σε παγκόσμια κλίμακα, εκτός Η.Π.Α., το 1973 αντιπρόσωποι επαγγελματικών οργανώσεων από την Αυστραλία, Καναδά, Γαλλία, Γερμανία, Ιαπωνία, Μεξικό, Ολλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο – Ιρλανδία και Ηνωμένες Πολιτείες ήρθαν σε συμφωνία και ίδρυσαν την Διεθνή Επιτροπή Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Committee – IASC).

3.2 Διεθνής Επιτροπή Λογιστικών Προτύπων IASC

Η IASC, ακολουθώντας το πρότυπο του αμερικάνικου FASB επιδίωξε την δημιουργία λογιστικών κανονισμών και την υιοθέτηση των διεθνών λογιστικών προτύπων από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και επομένως και την Ελλάδα. Μια πρώτη προσπάθεια έγινε τη δεκαετία του 1980 με την έκδοση της 4ης και 7ης κοινοτικής οδηγίας, περί ετησίων και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, αντίστοιχα. Η αρχική αυτή συμφωνία αναθεωρήθηκε τον Νοέμβριο του 1982, οπότε υπεγράφη και το αναθεωρημένο καταστατικό της IASC. Η IASC λειτούργησε από το 1973 μέχρι το 2001 χωρίς διακοπή και εξέδωσε συνολικά 41 πρότυπα εκ των οποίων ορισμένα έχουν καταργηθεί ή αντικατασταθεί από τα άλλα. Τα πρότυπα αυτά που εξέδωσε η IASC λέγονται Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και είναι γνωστά ως IAS (International Accounting Standards).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση στη συνέχεια με κείμενο της στις 13 Ιουνίου 2000, πρότεινε την καθιέρωση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IAS), που εκδίδονται από την Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASC), ως βάση σύνταξης των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων των εισηγμένων εταιριών το αργότερο μέχρι το 2005. Στη συνέχεια, στις 19 Ιουλίου 2002 δημοσιεύτηκε στην επίσημη εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ο Κανονισμός 1606/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου για τη χρήση των Διεθνών Λογιστικών προτύπων με κύριο σκοπό την υιοθέτηση και την εφαρμογή τους. Σε υλοποίηση των παραπάνω και με στόχο την ενίσχυση της ομοιομορφίας, συγκρισιμότητας και αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων σε διεθνές επίπεδο, ανακοίνωσε την υποχρέωση όλων των εισηγμένων επιχειρήσεων στις κεφαλαιαγορές των χωρών – μελών να ακολουθήσουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα για της χρήσεις που θα αρχίζουν μετά την 1.1.2005. Ως προς τις μη εισηγμένες εταιρίες στο Χρηματιστήριο, τα κράτη – μέλη μπορεί είτε να τις υποχρεώσουν είτε να τις επιτρέψουν να εφαρμόσουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Αποφασίστηκε ακόμη, να μην υπάρξει σταδιακή ή επιλεκτική υιοθέτηση και παράλληλο σύστημα με τα ισχύοντα σε κάθε χώρα πρότυπα, αλλά καθολική εφαρμογή τους.

3.3 Το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων

Η IASC άλλαξε ριζικά την οργανωτική της δομή και μετονομάστηκε τον Απρίλιο του έτους 2001 σε Διεθνές Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Board – IASB). παράλληλα τα πρότυπα που θα εκδίδονται στο εξής από το IASB, θα φέρουν την ονομασία Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (International Financial Reporting Standards – IFRS).

Σκοπός του Συμβουλίου Διεθνών Λογιστικών Προτύπων(IASB) είναι να δημιουργεί, να δημοσιεύει και να προωθεί σε παγκόσμια αποδοχή τα Λογιστικά Πρότυπα, καθώς και να εργάζεται για τη βελτίωση και εναρμόνιση των διάφορων λογιστικών Προτύπων. Πιο συγκεκριμένα, η έκδοση και η ανάπτυξη των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης και τα προσχέδια των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων.

Το IASB, δεν υπάγεται στη δικαιοδοσία κάποιου κράτους, αλλά είναι υπερεθνικό όργανο που εδρεύει στη Μεγάλη Βρετανία.

Ο αριθμός των μελών του Συμβουλίου είναι 14 εκ των οποίων τα 12 είναι πλήρους απασχόλησης, ενώ τα άλλα δυο μερικής και προέρχονται από το λογιστικό και ελεγκτικό επάγγελμα και την ακαδημαϊκή κοινότητα.

Για να εξασφαλιστεί πλήρως η ανεξαρτησία του και τη δυνατότητά του να εκφράζει ελεύθερα και ανεπηρέαστα τη γνώμη του, το IASB με βάση τη νέα οργανωτική δομή του και ακολουθώντας την οργάνωση του αντίστοιχου αμερικάνικου FASB, υπάγεται σε ίδρυμα που φέρει την ονομασία Ίδρυμα της Επιτροπής Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Committee – IASC Foundation).

Υπεύθυνοι για την αναζήτηση και εξεύρεση πόρων για το ίδρυμα είναι οι Επίτροποι. Οι Επίτροποι είναι 19 σε αριθμό, προέρχονται από διάφορες χώρες και διαφορετικές επαγγελματικές τάξεις (Ορκωτοί ελεγκτές, Πανεπιστημιακοί κ.λ.π.).

Οι Επίτροποι επιπλέον έχουν τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- Διορίζουν τα μέλη του Συμβουλίου, του Συμβουλευτικού οργάνου (SAC) και της Επιτροπής Διερμηνειών (IFRIC)
- Παρακολουθούν το έργο του Συμβουλίου
- Χωρίς να υπεισέρχονται σε τεχνικά θέματα, φροντίζουν για την επίτευξη του αντικειμενικού στόχου του Ιδρύματος, που είναι η αυστηρή εφαρμογή των προτύπων
- Εγκρίνουν τον ετήσιο προϋπολογισμό
- Εγκρίνουν τροποποιήσεις του καταστατικού του Ιδρύματος

3.4 Συμβουλευτικό Όργανο για τα Πρότυπα (Standards Advisory Council – SAC)

Το Συμβουλευτικό Όργανο για τα Πρότυπα αποτελείται από 50 περίπου μέλη. Αποτελεί το σύνδεσμο του Συμβουλίου με τις επιτροπές λογιστικής τυποποίησης σε κάθε χώρα, καθώς και τους οργανισμούς και ιδιώτες που επιδεικνύουν ενδιαφέρον σε θέματα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Ακόμη προτείνει στο Συμβούλιο θέματα για συζήτηση και επίλυση και καθορίζει την προτεραιότητα για κάθε θέμα. Τέλος είναι ο τεχνικός σύμβουλος του IASB στη λήψη αποφάσεων.

3.5 Επιτροπή Διερμηνειών Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης

Η Επιτροπή Διερμηνειών Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης Αποτελείται από 12 μέλη. Η θητεία τους είναι τρία έτη και διορίζονται από τους επιτρόπους. Συνεδριάζουν κάθε δεύτερο μήνα για να ερμηνεύσουν τα πρότυπα και τις ασάφειές τους.

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ΔΛΠ) συντάσσονται από την Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων με βάση την εντολή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισαβόνας. Η επιτροπή εξέδωσε, όπως προαναφέρθηκε τον Κανονισμό 1606/2002 με βασικό σκοπό να καταστήσει υποχρεωτικό για τις εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες να εφαρμόζουν μια ενιαία, υψηλής ποιότητας δέσμη διεθνών λογιστικών προτύπων για την κατάρτιση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων τους για τη βελτίωση της συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων τους.

Ο Κανονισμός στρέφεται προς δυο είδη εταιρειών:

- α) Στις εισηγμένες εταιρείες στο χρηματιστήριο: αυτές τηρούν ενοποιημένους λογαριασμούς, δηλαδή και της μητρικής και των θυγατρικών σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα.
- β) στις μη εισηγμένες που τηρούν ετήσιους λογαριασμούς και οι οποίες μπορούν αν θέλουν να καταρτίσουν τις ετήσιες ή ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις με βάση τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα.
- γ) για τις υπόλοιπες ανώνυμες εταιρείες και εταιρείες περιορισμένης ευθύνης, η εφαρμογή των ΔΛΠ είναι προαιρετική αλλά εξαρτάται από την επιλογή των μετόχων ή των εταίρων της εταιρείας και τηρείται για χρονικό διάστημα τουλάχιστον 5 ετών.

3.6 Τρόπος έκδοσης των ΔΛΠ

Η διαδικασία έκδοσης ενός ΔΛΠ γίνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ρυθμιστικών Αρχών των Αγορών Κινητών Αξιών για την επιλογή των θεμάτων προς εξέταση και μελέτη και την έκδοση σχεδίων κατά θέμα.

Τα σχέδια αυτά υποβάλλονται στο Συμβούλιο προς έγκριση και εφόσον εγκριθούν τα δύο τρίτα αυτών διαβιβάζονται στους ενδιαφερόμενους (λογιστικές οργανώσεις, οι κυβερνήσεις, οι χρηματιστηριακές αρχές) για μελέτη και σχόλια, τα οποία λαμβάνονται υπόψη από το Συμβούλιο και έτσι γίνονται οι απαιτούμενες τροποποιήσεις στα αρχικά σχέδια. Για να πάρει τη μορφή ενός λογιστικού προτύπου πρέπει να εγκριθεί από τα τρία τέταρτα του συμβουλίου.

3.7 Διαδικασία υιοθέτησης των Διεθνών Λογιστικών προτύπων στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα, πριν το 2005 οι εταιρίες που εφάρμοζαν και συνέτασσαν οικονομικές καταστάσεις με βάση τα Δ.Λ.Π. ήταν συνήθως θυγατρικές αλλοδαπών ομίλων που όφειλαν να τις αποστείλουν στις αντίστοιχες μητρικές εταιρείες, συνοδευόμενες πάντα από το πιστοποιητικό ελέγχου των ελεγκτών τους, οι οποίοι ήταν κυρίως πιστοποιημένα στελέχη των μεγάλων ελεγκτικών εταιριών.

Για την καθιέρωση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, η Ελληνική Κυβέρνηση εξέδωσε το Νόμο 3229/2004, με βάση τον οποίο δίνεται η δυνατότητα σε εταιρείες νομικής μορφής Ανώνυμης Εταιρείας και Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης να προβλέπει τις προϋποθέσεις και διαδικασίες που θα πρέπει να ακολουθήσουν και να ρυθμίσουν διάφορα πρακτικής φύσεως προβλήματα, που προκύπτουν από την εφαρμογή του Κοινοτικού Κανονισμού. Με τη ρύθμιση αυτή έγινε προσπάθεια εκ μέρους της Ελλάδας να εναρμονισθεί πλήρως με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, ούτως ώστε να υπάρχει η δυνατότητα σύγκρισης των οικονομικών καταστάσεων των ελληνικών εισηγμένων επιχειρήσεων με τις αντίστοιχες των ξένων επιχειρήσεων και να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη όσων συμβουλευονται αυτές τις οικονομικές καταστάσεις.

Στη συνέχεια με νεώτερους νόμους 3148/2003 (άρθρο 21) και 3229/2004 (άρθρο 13), η εφαρμογή των Δ.Λ.Π. ορίστηκε για την 1.1.2005. Ο Νόμος 3229/04 καθόρισε όλες τις λεπτομέρειες για τον τρόπο εφαρμογής των Δ.Λ.Π. και με μετέπειτα διαταγή του Υπουργείου Οικονομικών δόθηκαν διευκρινίσεις σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 13,15,27 και 32 του Ν. 3229/04.

Από τις πρώτες ελληνικές επιχειρήσεις που εφάρμοσαν τα Δ.Λ.Π. , πριν ακόμη ισχύσει η υποχρεωτική τήρηση των κανόνων τους ήταν η Εμπορική τράπεζα και η Cosmote.

3.8 Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 16 «Ενσώματα Πάγια»

Σκοπός του Προτύπου

Ο σκοπός του ΔΛΠ 16 είναι να καθορίσει τον πρότυπο λογιστικό χειρισμό για τα υλικά πάγια στοιχεία ενεργητικού (ακίνητη ιδιοκτησία, μηχανήματα και εξοπλισμό), έτσι ώστε οι χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων (ΧΚ) να έχουν την πιο πλήρη εικόνα για την επένδυση της οντότητας στα υλικά πάγια στοιχεία του ενεργητικού της καθώς και τις μεταβολές στην εν λόγω επένδυση. Με άλλα λόγια σκοπός είναι να οργανώσει με τέτοιον τρόπο το λογιστικό χειρισμό για τις ενσώματες ακινητοποιήσεις, έτσι ώστε οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να διακρίνουν τις σχετικές με την επένδυση σε ενσώματες ακινητοποιήσεις πληροφορίες της επιχείρησης και τις μεταβολές αυτής της επένδυσης.

Έναρξη Ισχύος

Το ΔΛΠ 16 είναι εφαρμόσιμο για ΧΚ που καλύπτουν περιόδους που αρχίζουν την, ή μετά την, 1/1/2005 ενώ ενθαρρύνεται η νωρίτερη εφαρμογή.

Πεδίο εφαρμογής και εννοιολογική προσέγγιση

Το Δ.Λ.Π. 16 εφαρμόζεται στο σύνολο των ενσώματων μιας επιχείρησης αλλά δεν έχει εφαρμογή για τα βιολογικά περιουσιακά στοιχεία που σχετίζονται με τη γεωργική δραστηριότητα, τα δικαιώματα των ορυχείων, μεταλλείων, την αναζήτηση ορυκτών, την αναζήτηση και άντληση πετρελαίου και την αναζήτηση φυσικού αερίου. Με το λογιστικό χειρισμό των παραπάνω ασχολούνται άλλα πρότυπα.

Επιπλέον, όλες οι επιχειρήσεις που παράγουν ή κατασκευάζουν πάγια στοιχεία με σκοπό να τα επενδύσουν σε ακίνητα θα εφαρμόζουν το Πρότυπο 16 σε

ακίνητα υπό κατασκευή ή ανάπτυξη για μελλοντική χρήση ως επενδύσεις σε ακίνητα που δεν πληρούν ακόμη τον ορισμό της «επένδυσης σε ακίνητα» του ΔΛΠ 40 "Επενδύσεις σε Ακίνητα". Όταν η κατασκευή ή η αξιοποίηση ολοκληρώνεται, το ακίνητο θεωρείται επένδυση και η επιχείρηση απαιτείται να εφαρμόσει το ΔΛΠ 40. Το ΔΛΠ 40, επίσης, εφαρμόζεται στις υπάρχουσες επενδύσεις σε ακίνητα που είναι υπό ανακατασκευή για συνεχή μελλοντική χρήση ως επένδυση σε ακίνητα. Η επιχείρηση που χρησιμοποιεί τη μέθοδο του κόστους για τις επενδύσεις σε ακίνητα σύμφωνα με το ΔΛΠ 40, θα χρησιμοποιεί τη μέθοδο του κόστους του παρόντος Προτύπου που θα αναλυθεί παρακάτω.

Στην περίπτωση που τα πάγια αυτά δεν πληρούν τα κριτήρια για να συμπεριληφθούν στο λογαριασμό "Επενδύσεις σε ακίνητα" θα πρέπει να κατατάσσονται σύμφωνα με τις διατάξεις του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 16. Οι κανονισμοί και λογιστικοί χειρισμοί του ΔΛΠ 16 πρέπει, όπως προαναφέρθηκε, να εφαρμόζονται για όλα τα υλικά πάγια στοιχεία ενεργητικού εκτός εάν υπάρχει επιτρεπόμενος ή υποχρεωτικός εναλλακτικός χειρισμός, για συγκεκριμένο στοιχείο, ο οποίος ορίζεται από άλλο ΔΛΠ.

Συγκεκριμένα το πρότυπο αυτό δεν καλύπτει:

- (α) υλικά πάγια στοιχεία ενεργητικού που ταξινομούνται ως «κατεχόμενα για πώληση» σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 5
- (β) βιολογικά στοιχεία ενεργητικού που σχετίζονται με γεωργικές δραστηριότητες (ΔΛΠ 41)
- (γ) την αναγνώριση και επιμέτρηση στοιχείων ενεργητικού που αφορούν σε εξερεύνηση και αξιολόγηση πηγών ορυκτού πλούτου (βλέπε ΔΠΧΑ 6), και
- (δ) δικαιώματα εξερεύνησης και εξόρυξης πετρελαίου, ορυκτών, φυσικού αερίου, κ.λπ.

Όμως, το ΔΛΠ 16 καλύπτει ακίνητη ιδιοκτησία, μηχανήματα και εξοπλισμό που χρησιμοποιούνται στην ανάπτυξη ή συντήρηση των ενσώματων πάγιων στοιχείων που αναφέρονται παραπάνω και λογιστικοποιούνται με το ΔΛΠ 41 ή ΔΠΧΑ 5.

Το ΔΛΠ 16 δεν καθορίζει τη μονάδα μέτρησης για σκοπούς αναγνώρισης των στοιχείων ενεργητικού, δηλαδή δεν καθορίζει τι αποτελεί στοιχείο υλικού πάγιου ενεργητικού.

Το ΔΛΠ 16 δεν προσδιορίζει τη μονάδα αποτίμησης για την αναγνώριση, τι, δηλαδή, συνιστά στοιχείο των ενσώματων ακινητοποιήσεων. Απαιτείται, συνεπώς, κρίση στην εφαρμογή των κριτηρίων αναγνώρισης στις ιδιαίτερες συνθήκες της επιχείρησης. Μπορεί να αρμόζει να συναθροιστούν τα επί μέρους επουσιώδη στοιχεία, όπως καλούπια, εργαλεία και μήτρες και να εφαρμοστούν τα κριτήρια στη συνολική αξία.

Σύμφωνα με αυτήν την αρχή της αναγνώρισης, η επιχείρηση αποτιμά κάθε κόστος των ενσώματων ακινητοποιήσεων όταν αυτό πραγματοποιείται. Στις δαπάνες αυτές συμπεριλαμβάνονται τα κόστη που πραγματοποιήθηκαν αρχικά για την απόκτηση ή την κατασκευή στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων και τις δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν μεταγενέστερα για τη συμπλήρωση, την αντικατάσταση μέρους ή τη συντήρηση κάποιου στοιχείου του.

Έννοιες - ορισμοί

Πρωταρχικά θέματα στη λογιστική των ενσώματων ακινητοποιήσεων αποτελούν η αναγνώριση των περιουσιακών στοιχείων, ο προσδιορισμός της λογιστικής αξίας τους, οι δαπάνες αποσβέσεων και οι ζημίες απομείωσης (μείωση της αξίας) που πρέπει να αναγνωριστούν σε σχέση με τα στοιχεία αυτά. Για την καλύτερη κατανόηση του σκοπού του ΔΛΠ 16 θα πρέπει να δώσουμε και να αναλύσουμε ορισμένους βασικούς ορισμούς:

Ενσώματες ακινητοποιήσεις

Ενσώματες ακινητοποιήσεις αποτελούν εκείνα τα περιουσιακά στοιχεία με φυσική υπόσταση τα οποία αγοράζονται ή κατασκευάζονται από την επιχείρηση με σκοπό τη διαρκή κατοχή τους, και παρέχουν οικονομικά οφέλη στην επιχείρηση για περίοδο μεγαλύτερη του ενός έτους.

Τα περιουσιακά στοιχεία αυτά κατέχονται για χρήση στην παραγωγή ή προσφορά προϊόντων ή υπηρεσιών, για την εκμίσθωσή τους σε τρίτους ή για

διοικητικούς σκοπούς. Χαρακτηριστικά παραδείγματα ενσώματων ακινητοποιήσεων αποτελούν τα γήπεδα, τα οικόπεδα, τα κτίρια, μηχανήματα και ο λοιπός εξοπλισμός.

Αποσβέσιμο πάγιο περιουσιακό στοιχείο

Αποσβέσιμο πάγιο περιουσιακό στοιχείο είναι το ενσώματο ή άυλο πάγιο στοιχείο που αποκτάται από την οικονομική μονάδα για διαρκή παραγωγική χρήση και έχει περιορισμένη ωφέλιμη διάρκεια ζωής μεγαλύτερη από ένα έτος.

Αποσβέσιμο ποσό

Το αποσβέσιμο ποσό είναι το κόστος ενός περιουσιακού στοιχείου ή άλλο ποσό που υποκαθιστά το κόστος μειωμένο κατά την υπολειμματική αξία του. Το αποσβέσιμο ποσό ενός περιουσιακού στοιχείου προσδιορίζεται μετά την έκπτωση της υπολειμματικής αξίας του. Στην πράξη, η υπολειμματική αξία ενός περιουσιακού στοιχείου συχνά είναι ασήμαντη και συνεπώς επουσιώδης στον υπολογισμό του αποσβέσιμου ποσού.

Απόσβεση είναι η συστηματική κατανομή του αποσβέσιμου ποσού ενός περιουσιακού στοιχείου κατά τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής του

Εύλογη αξία: Είναι το ποσό με το οποίο ένα πάγιο στοιχείο μπορεί να ανταλλαχθεί ή μία υποχρέωση να διευθετηθεί, στα πλαίσια μιας αμοτεροβαρούς συναλλαγής σε εμπορική βάση, μεταξύ δύο μερών τα οποία έχουν πλήρη γνώση του αντικειμένου και ενεργούν με τη θέλησή τους.

Λογιστική αξία

Λογιστική αξία είναι το ποσό στο οποίο ένα περιουσιακό στοιχείο αναγνωρίζεται, μετά την αφαίρεση οποιωνδήποτε συσσωρευμένων αποσβέσεων και συσσωρευμένων ζημιών απομείωσης.

Ειδική για την Επιχείρηση αξία: είναι η παρούσα αξία των ταμειακών ροών που μία επιχείρηση αναμένει να προκύψουν από τη συνεχή χρήση ενός στοιχείου του ενεργητικού και από τη εκποίηση του στο τέλος της ωφέλιμης ζωής του ή από το διακανονισμό μίας υποχρέωσης.

Η υπολειμματική αξία: ενός περιουσιακού στοιχείου είναι η εκτιμώμενη αξία που η οντότητα εκτιμά ότι θα λάμβανε από την εκποίηση του περιουσιακού στοιχείου, μετά την αφαίρεση του κόστους εκποίησης, αν το περιουσιακό στοιχείο ήταν ήδη στην ηλικία και την κατάσταση που θα αναμενόταν κατά το τέλος της ωφέλιμης ζωής του.

Η υπολειμματική αξία μπορεί να αυξηθεί σε ποσό ίσο προς ή μεγαλύτερο της λογιστικής αξίας του. Αν αυξηθεί, η δαπάνη απόσβεσης του περιουσιακού στοιχείου είναι μηδενική εκτός και έως ότου η υπολειμματική αξία του μειωθεί μεταγενέστερα σε ποσό μικρότερο της λογιστικής αξίας του.

Ωφέλιμη διάρκεια ζωής

Ωφέλιμη διάρκεια ζωής είναι η περίοδος κατά την οποία ένα στοιχείο ενεργητικού αναμένεται ότι θα είναι διαθέσιμο για χρησιμοποίηση από την οντότητα, ή ο αριθμός των μονάδων που αναμένεται να παραγάγει το στοιχείο για την οντότητα, είτε η χρονική περίοδος κατά την οποία υπολογίζεται ότι το αποσβέσιμο πάγιο στοιχείο θα χρησιμοποιείται παραγωγικά από την οικονομική μονάδα, είτε η ολική ποσότητα παραγωγής ή το ολικό έργο το οποίο αναμένεται να επιτύχει η οικονομική μονάδα από το πάγιο αυτό στοιχείο (π.χ. ωφέλιμη διάρκεια ζωής μηχανήματος μετρημένη σε παραγωγικές ώρες).

Τιμή κτήσης είναι η τιμολογιακή αξία αγοράς η οποία προσαυξάνεται με τα ειδικά έξοδα αγοράς (π.χ. ασφάλιστρα μεταφοράς, ναύλοι, δασμοί, δαπάνες εγκαταστάσεων κ.λπ.) και μειώνεται με τις σχετικές εκπτώσεις.

Αρχικό κόστος = Τιμολογιακή αξία + Δασμοί + Έξοδα εγκατάστασης ,
αποσυναρμολόγησης , απομάκρυνσης + Λοιπά έξοδα.

Ζημιά απομείωσης είναι το ποσό κατά το οποίο η λογιστική αξία ενός στοιχείου ενεργητικού υπερβαίνει την ανακτήσιμη του αξία.

Στοιχεία του Κόστους

Το κόστος ενός στοιχείου των ενσώματων ακινητοποιήσεων ενεργητικού πρέπει να αναγνωρίζεται ως στοιχείο ενεργητικού μόνον στην περίπτωση που :

- (α) αναμένονται πιθανά μελλοντικά οικονομικά οφέλη από τη χρήση του, και
- (β) το κόστος του στοιχείου μπορεί να επιμετρηθεί με αξιοπιστία.

Το κόστος ενός υλικού πάγιου στοιχείου ενεργητικού συμπεριλαμβάνει:

(α) το κόστος αγοράς, τους φόρους εισαγωγής, άλλους μη-επιστρεπτέους φόρους και δικαιώματα μείον οποιεσδήποτε εμπορικές εκπτώσεις και επιστροφές

(β) οποιαδήποτε κόστη άμεσα αποδοτέα στις διαδικασίες που θα φέρουν το στοιχείο σε τοποθεσία και κατάσταση που απαιτείται για να καταστεί ικανό να λειτουργήσει με τον τρόπο που υπολογίζει η διεύθυνση.

(γ) την αρχική εκτίμηση των εξόδων κατεδάφισης/αχρήστευσης και απόσυρσης του στοιχείου και αποκατάστασης του χώρου όπου είχε εγκατασταθεί, για τα οποία δημιουργήθηκε η υποχρέωση όταν το στοιχείο αποκτήθηκε ή ως αποτέλεσμα της χρήσης του κατά τη διάρκεια μίας συγκεκριμένης περιόδου για σκοπούς άλλους εκτός από την παραγωγή αποθεμάτων κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου.

Παραδείγματα «άμεσα αποδοτέων κόστων» είναι:

- (α) κόστη ωφελημάτων του προσωπικού (όπως ορίζονται στο ΔΛΠ 19) που προκύπτουν άμεσα από την κατασκευή ή απόκτηση ενός υλικού πάγιου στοιχείου ενεργητικού
- (β) κόστη ετοιμασίας του χώρου εγκατάστασης
- (γ) αρχικά κόστη παράδοσης
- (δ) κόστη εγκατάστασης και συναρμολόγησης

(ε) κόστη ελέγχου για να εξακριβωθεί κατά πόσον το στοιχείο λειτουργεί όπως πρέπει, και

(στ) επαγγελματικές αμοιβές (π.χ. αρχιτέκτονες, μηχανικοί).

Τα ανταλλακτικά και ο εξοπλισμός συντήρησης συνήθως λογιστικοποιούνται ως αποθέματα και αναγνωρίζονται στο κέρδος ή ζημιά όπως καταναλώνονται. Όμως, τα σημαντικά ανταλλακτικά και ο εφεδρικός εξοπλισμός πληρούν τον ορισμό του «υλικού πάγιου στοιχείου ενεργητικού» όταν η οντότητα αναμένει να τα χρησιμοποιήσει για πέραν της μίας περιόδου. Ομοίως, εάν τα ανταλλακτικά και ο εξοπλισμός συντήρησης μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο σε σχέση με ένα συγκεκριμένο στοιχείο του υλικού πάγιου ενεργητικού, τότε λογιστικοποιούνται ως υλικά πάγια στοιχεία ενεργητικού.

Αποσβέσεις στο Δ.Λ.Π. 16

Σύμφωνα με την αρχή συσχέτισης των εσόδων με τα έξοδα το αποσβεστέο ποσό ενός παγίου κατανέμεται με τρόπο συστηματικό καθ' όλη την διάρκεια της ωφέλιμης ζωής του παγίου όπως αυτή προσδιορίζεται από την εταιρεία, έτσι ώστε η δαπάνη αποσβέσεως να συσχετίζεται με τα αντίστοιχα οικονομικά οφέλη που προκύπτουν από την χρησιμοποίησή του.

Οι χρησιμοποιούμενες μέθοδοι αποσβέσεων είναι οι εξής:

- Σταθερή μέθοδος: Διαιρώντας την αποσβεστέα αξία (κόστος κτήσης μείον την υπολειμματική αξία) με τον αριθμό των ετών της εκτιμώμενης ωφέλιμης ζωής του παγίου στοιχείου προκύπτει το σταθερό ετήσιο ποσό απόσβεσης.

Ποσό απόσβεσης ανά περίοδο χρήσης = (Κόστος – Υπολειμματική αξία)

Ωφέλιμη ζωή

- Φθίνουσα μέθοδος: Κατά τη φθίνουσα μέθοδο, οι αποσβέσεις βαίνουν προοδευτικά μειούμενες. Υπάρχουν οι εξής δύο (2) παραλλαγές αυτής της μεθόδου:
- Μέθοδος του σταθερού ποσοστού επί μειούμενης αξίας: Οι αποσβέσεις υπολογίζονται βάσει ενός σταθερού ποσοστού
- Μέθοδος του μειούμενου ποσοστού αποσβέσεως επί της αναπόσβεστης αξίας: το αποσβέσιμο πάγιο στοιχείο παρέχει υπηρεσίες ίδιας αξίας ανά έτος και κατ'

επέκταση η παρούσα αξία αυτών των υπηρεσιών μικραίνει όσο ο χρόνος παροχής υπηρεσιών απομακρύνεται από την ημερομηνία κατάρτισης του πίνακα αποσβέσεων.

- Ποσοστό (%) = 1 (Ωφέλιμη ζωή υπολειμματική αξία/Κόστος) Μέθοδος παραγόμενων μονάδων. Διαιρώντας την αποσβεστέα αξία με το συνολικό αριθμό μονάδων που εκτιμάται ότι το πάγιο θα παράγει σε ολόκληρη την ωφέλιμη ζωή του, προκύπτει η απόσβεση ανά μονάδα παραγόμενου προϊόντος.

Αρχικά Κόστη

Κάποια στοιχεία υλικού πάγιου ενεργητικού μπορεί να αποκτηθούν για σκοπούς ασφάλειας ή για περιβαλλοντικούς λόγους. Αυτά τα στοιχεία πληρούν τον κανόνα αναγνώρισης ως υλικά πάγια στοιχεία ενεργητικού λόγω του ότι υποβοηθούν την οντότητα να αποκομίσει αυξημένα μελλοντικά οικονομικά οφέλη από άλλα σχετιζόμενα στοιχεία ενεργητικού.

Αποτίμηση στο Κόστος Κτήσης (Αρχική καταχώρηση)

Σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 16 όλες οι δαπάνες οι οποίες απαιτούνται για να λειτουργήσει ένα πάγιο θα πρέπει να καταχωρηθούν ως μέρος αυτού, αυξάνοντας την αξία κτήσης του, με την προϋπόθεση να μη διαμορφώνουν την αξία του σε ποσό μεγαλύτερο της «εύλογης αξίας» του. Έτσι, ένα πάγιο στοιχείο εφ' όσον πληροί τις προϋποθέσεις καταχώρησης αποτιμάται αρχικά στο κόστος κτήσης στο οποίο συμπεριλαμβάνονται:

- Η τιμή αγοράς στην οποία συμπεριλαμβάνονται και οι μη επιστρεπτέοι φόροι (π.χ. φόρος μεταβίβασης ακινήτων), καθώς και τυχόν εκπτώσεις.
- Τα άμεσα έξοδα τα οποία είναι απαραίτητα για να φτάσει το στοιχείο σε κατάσταση να χρησιμοποιηθεί.
- Το κόστος αποσυναρμολόγησης ή μετακίνησης του περιουσιακού στοιχείου και αποκατάστασης του χώρου εφ' όσον έχει καταχωρηθεί αντίστοιχη πρόβλεψη με βάση τις απαιτήσεις του Δ.Λ.Π. 37 (προβλέψεις, ενδεχόμενες απαιτήσεις).

Ως προς την αρχική αποτίμηση των ιδιοκατασκευαζομένων παγίων το Δ.Λ.Π. 16 ορίζει ότι το κόστος με το οποίο θα καταχωρηθεί το πάγιο θα περιλαμβάνει όλες τις δαπάνες οι οποίες χρειάστηκαν για να κατασκευαστεί με την προϋπόθεση να μην ξεπερνάει το ανακτήσιμο ποσό. Τυχόν δαπάνες που ξεπερνούν το ανακτήσιμο για την εταιρεία ποσό καταχωρούνται απευθείας στα αποτελέσματα χρήσης.

Επιλογή Λογιστικής Πολιτικής

Ο λογιστικός χειρισμός των υλικών παγίων στοιχείων ενεργητικού μετά την αρχική αναγνώριση μπορεί να γίνει εφαρμόζοντας είτε το μοντέλο κόστους είτε το μοντέλο επανεκτίμησης.

Αποτίμηση :

α) Βασική = Κόστος κτήσης – Αποσβέσεις – Απομείωση Αξίας

β) Εναλλακτική = Αναπροσαρμογή στην εύλογη αξία. Η αναπροσαρμογή γίνεται κάθε φορά που υπάρχουν ενδείξεις για ουσιώδη διαφορά.

Μοντέλο Κόστους

Μετά την αναγνώρισή του ως στοιχείο ενεργητικού, ένα υλικό πάγιο στοιχείο πρέπει να λογιστικοποιείται στο κόστος του μείον συσσωρευμένες αποσβέσεις και συσσωρευμένες ζημιές απομείωσης.

Μοντέλο Επανεκτίμησης

Μετά την αναγνώρισή του ως στοιχείο ενεργητικού, ένα υλικό πάγιο στοιχείο του οποίου η εύλογη αξία μπορεί να επιμετρηθεί αξιόπιστα πρέπει να λογιστικοποιείται στο επανεκτιμημένο ποσό. Όταν γίνει επανεκτίμηση τότε πρέπει να γίνονται επανεκτιμήσεις με επαρκή συχνότητα, έτσι ώστε η εκάστοτε λογιστική αξία να μη διαφέρει σημαντικά από την εύλογη αξία του παγίου κατά το τέλος της περιόδου αναφοράς.

Κανονισμοί Επανεκτίμησης

Οι κανονισμοί επανεκτίμησης έχουν ως εξής:

(α) η εύλογη αξία της γης και των κτιρίων συνήθως καθορίζεται από ενδείξεις της αγοράς μέσω εκτίμησης που συνήθως γίνεται από ανεξάρτητους επαγγελματίες εκτιμητές. Η εύλογη αξία είναι συνήθως η αγοραία αξία με βάση την εκτίμηση. Εάν, για τον καθορισμό της εύλογης αξίας δεν υπάρχουν ενδείξεις από την αγορά λόγω της ειδικής φύσης του στοιχείου και λόγω του ότι το στοιχείο σπάνια πωλείται, εκτός ως μέρος μίας εν λειτουργία επιχείρησης, τότε η οντότητα ίσως χρειαστεί να την υπολογίσει χρησιμοποιώντας εισοδηματική προσέγγιση ή μία προσέγγιση αποσβεσμένου κόστους αντικατάστασης

(β) η συχνότητα των επανεκτιμήσεων εξαρτάται από τις μεταβολές στην εύλογη αξία του στοιχείου που επανεκτιμάται. Όταν η εύλογη αξία ενός επανεκτιμημένου στοιχείου διαφέρει σημαντικά από τη λογιστική αξία, χρειάζεται καινούργια επανεκτίμηση. Εάν υπάρχουν σημαντικές και ασταθείς μεταβολές στην εύλογη δίκαιη αξία χρειάζεται ετήσια επανεκτίμηση ενώ όταν οι μεταβολές είναι ασήμαντες μπορεί να χρειάζεται επανεκτίμηση μόνο κάθε 3 ή 5 έτη

(γ) όταν αποφασιστεί η επανεκτίμηση ενός παγίου, τότε πρέπει να γίνει επανεκτίμηση όλων των στοιχείων που ανήκουν στην ίδια κατηγορία π.χ. γη, γη και κτίρια, μηχανήματα, οχήματα κ.λπ.

(δ) τα στοιχεία μέσα σε μία κατηγορία παγίων επανεκτιμούνται ταυτοχρόνως ούτως ώστε να αποφευχθεί η επιλεκτική επανεκτίμηση ποσών που αποτελούν κόστη και αξίες διαφορετικών ημερομηνιών.

(ε) οι τυχόν επιπτώσεις μίας επανεκτίμησης στη φορολογία και αναβαλλόμενη φορολογία λογιστικοποιούνται σύμφωνα με το ΔΛΠ 12.

Επανεκτίμηση και «Δημιουργική Λογιστική»

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το δικαίωμα της επιλογής μεταξύ μοντέλου κόστους και μοντέλου επανεκτίμησης που δίνει το ΔΛΠ 16, γίνεται αντικείμενο κατάχρησης από ορισμένες οντότητες για να δοθεί η δυνατότητα εφαρμογής «δημιουργικής λογιστικής»:

(α) οντότητες που θέλουν να δείχνουν «διογκωμένα κέρδη» δεν επιλέγουν την επανεκτίμηση

έτσι ώστε οι αποσβέσεις να υπολογίζονται πάνω στο ιστορικό κόστος (μικρότερες αποσβέσεις = περισσότερα κέρδη), και

(β) οντότητες που θέλουν να δείχνουν «ισχυρή Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης» και «χαμηλό δείκτη δανείων προς Ίδια Κεφάλαια» επιλέγουν να επανεκτιμούν (δημιουργία αποθεματικού από επανεκτίμηση).

3.9 Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 36 «Απομείωση Αξίας Περιουσιακών Στοιχείων»

Σκοπός

Ο σκοπός του παρόντος Προτύπου είναι να προδιαγράψει τις διαδικασίες που εφαρμόζει μια οικονομική οντότητα, για να εξασφαλίσει ότι τα περιουσιακά στοιχεία της απεικονίζονται σε αξία όχι μεγαλύτερη από το ανακτήσιμο ποσό τους. Ένα περιουσιακό στοιχείο απεικονίζεται σε μεγαλύτερη από το ανακτήσιμο ποσό του αξία, αν η λογιστική αξία του υπερβαίνει το ποσό που ανακτάται μέσω χρήσης ή πώλησης του περιουσιακού αυτού στοιχείου. Αν αυτό συμβαίνει, το περιουσιακό στοιχείο χαρακτηρίζεται ως απομειωμένης αξίας και το Πρότυπο απαιτεί η οικονομική οντότητα να αναγνωρίζει ζημία απομείωσης. Το Πρότυπο επίσης καθορίζει πότε μια οικονομική οντότητα πρέπει να αναστρέφει τη ζημία απομείωσης και προδιαγράφει τις γνωστοποιήσεις.

Πεδίο εφαρμογής

Το παρόν Πρότυπο εφαρμόζεται για τη λογιστική της απομείωσης της αξίας όλων των περιουσιακών στοιχείων, εκτός από:

- α) αποθέματα (ΔΛΠ 2 Αποθέματα)
- β) περιουσιακά στοιχεία που προέρχονται από συμβάσεις κατασκευής έργων (ΔΛΠ 11 Συμβάσεις κατασκευής)
- γ) αναβαλλόμενα φορολογικά περιουσιακά στοιχεία (ΔΛΠ 12 Φόροι εισοδήματος)
- δ) περιουσιακά στοιχεία που προκύπτουν από παροχές σε εργαζομένους (ΔΛΠ 19 Παροχές σε εργαζομένους)
- ε) χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής του ΔΛΠ 39 Χρηματοοικονομικά μέσα: Αναγνώριση και επιμέτρηση

στ) επενδύσεις σε ακίνητα που επιμετρούνται στην εύλογη αξία (ΔΛΠ 40 Επενδύσεις σε ακίνητα)

ζ) βιολογικά περιουσιακά στοιχεία που αφορούν σε αγροτική δραστηριότητα και τα οποία επιμετρώνται στην εύλογη αξία μείον εκτιμώμενα κόστη σημείου πώλησης (ΔΛΠ 41 Γεωργία)

η) το αναβαλλόμενο κόστος απόκτησης και τα άυλα περιουσιακά στοιχεία, που προκύπτουν από τα συμβατικά δικαιώματα του ασφαλιστικού φορέα σύμφωνα με ασφαλιστήρια συμβόλαια που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ

4 Ασφαλιστήρια συμβόλαια

θ) μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία (ή ομάδες διάθεσης) που κατατάσσονται ως κατεχόμενα για πώληση σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 5 Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία που κατέχονται προς πώληση και διακοπείσες δραστηριότητες.

Το παρόν Πρότυπο δεν εφαρμόζεται σε αποθέματα, περιουσιακά στοιχεία που προκύπτουν από συμβάσεις κατασκευής, αναβαλλόμενα φορολογικά περιουσιακά στοιχεία, περιουσιακά στοιχεία που προέρχονται από παροχές σε εργαζομένους ή περιουσιακά στοιχεία που κατατάσσονται ως κατεχόμενα προς πώληση (ή που συμπεριλαμβάνονται σε ομάδα διάθεσης που κατατάσσεται ως κατεχόμενη προς πώληση) επειδή άλλα Πρότυπα που εφαρμόζονται στα περιουσιακά στοιχεία αυτά περιλαμβάνουν ειδικές απαιτήσεις για την αναγνώριση και την επιμέτρηση αυτών των περιουσιακών στοιχείων.

Το παρόν Πρότυπο δεν εφαρμόζεται σε χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΔΛΠ 39, επενδύσεις σε ακίνητα που επιμετρούνται στην εύλογη αξία σύμφωνα με το ΔΛΠ 40 ή βιολογικά περιουσιακά στοιχεία που σχετίζονται με αγροτικές δραστηριότητες που επιμετρούνται στην εύλογη αξία μείον τα εκτιμώμενα κόστη σημείου πώλησης σύμφωνα με το ΔΛΠ 41. Όμως, το παρόν Πρότυπο εφαρμόζεται σε περιουσιακά στοιχεία που απεικονίζονται στην αναπροσαρμοσμένη αξία (ήτοι την εύλογη αξία) σύμφωνα με άλλα Πρότυπα, όπως τη μέθοδο αναπροσαρμογής του ΔΛΠ 16 Ενσώματα πάγια.

Η διαπίστωση αν και κατά πόσο ένα αναπροσαρμοσμένο περιουσιακό στοιχείο μπορεί να είναι απομειωμένο, εξαρτάται από τη βάση που χρησιμοποιείται για να προσδιορισθεί η εύλογη αξία:

Αν η εύλογη αξία του περιουσιακού στοιχείου είναι η αγοραία αξία του, η μόνη διαφορά μεταξύ της εύλογης αξίας του περιουσιακού στοιχείου και της εύλογης αξίας του απομειωμένης κατά το κόστος της πώλησης, είναι τα άμεσα διαφορικά κόστη για τη διάθεση του περιουσιακού στοιχείου:

- αν το κόστος διάθεσης είναι αμελητέο, το ανακτήσιμο ποσό του αναπροσαρμοσμένου περιουσιακού στοιχείου, αναγκαστικά πλησιάζει ή είναι μεγαλύτερο από το αναπροσαρμοσμένο ποσό του (ήτοι την εύλογη αξία). Στην περίπτωση αυτή, εφόσον οι προϋποθέσεις της αναπροσαρμογής έχουν εφαρμοστεί, είναι απίθανο το αναπροσαρμοσμένο περιουσιακό στοιχείο να είναι απομειωμένο και το ανακτήσιμο ποσό να χρειάζεται να εκτιμηθεί,
- αν το κόστος διάθεσης δεν είναι αμελητέο, η εύλογη αξία απομειωμένη κατά το κόστος της πώλησης του αναπροσαρμοσμένου περιουσιακού στοιχείου είναι αναγκαστικά μικρότερη από την εύλογη αξία του. Συνεπώς, το αναπροσαρμοσμένο περιουσιακό στοιχείο θα είναι απομειωμένο, αν η αξία λόγω χρήσης του είναι μικρότερη από το αναπροσαρμοσμένο ποσό του (την εύλογη αξία). Στην περίπτωση αυτή, εφόσον έχουν εφαρμοστεί οι προϋποθέσεις της αναπροσαρμογής, η οικονομική οντότητα εφαρμόζει αυτό το Πρότυπο για να προσδιορίσει αν και κατά πόσο το περιουσιακό στοιχείο μπορεί να είναι απομειωμένο

Αν η εύλογη αξία του περιουσιακού στοιχείου προσδιορίζεται πάνω σε μια βάση, άλλη εκτός από την αγοραία αξία του, το αναπροσαρμοσμένο ποσό του (η εύλογη αξία), μπορεί να είναι μεγαλύτερο ή μικρότερο από το ανακτήσιμο ποσό του. Συνεπώς, εφόσον έχουν εφαρμοστεί οι προϋποθέσεις της αναπροσαρμογής, η οικονομική οντότητα εφαρμόζει αυτό το Πρότυπο για να προσδιορίσει, αν το περιουσιακό στοιχείο μπορεί να είναι απομειωμένο.

Ορισμοί

Οι ορισμοί που χρησιμοποιούνται σε αυτό το Πρότυπο με εξαίρεση όσους αναλύθηκαν για το ΔΛΠ 16 είναι οι εξής :

Ενεργός αγορά

Μια ενεργός αγορά είναι μια αγορά όπου τα στοιχεία που είναι αντικείμενο εμπορίου μέσα στην αγορά είναι ομοιογενή και πρόθυμοι αγοραστές και πωλητές μπορεί κανονικά να βρεθούν οποιαδήποτε στιγμή και να ανταλλάξουν πληροφορίες γνωρίζοντας τις τιμές.

Μονάδα δημιουργίας ταμιακών ροών

Μονάδα δημιουργίας ταμιακών ροών είναι η μικρότερη αναγνωρίσιμη ομάδα περιουσιακών στοιχείων που δημιουργεί ταμιακές εισροές οι οποίες είναι σε μεγάλο βαθμό ανεξάρτητες από τις ταμιακές εισροές άλλων περιουσιακών στοιχείων ή ομάδων περιουσιακών στοιχείων.

Εταιρικά περιουσιακά στοιχεία

Εταιρικά περιουσιακά στοιχεία είναι περιουσιακά στοιχεία, εκτός από υπεραξία, τα οποία συμβάλλουν στις μελλοντικές ταμιακές ροές τόσο της υπό εξέταση μονάδας όσο και άλλων μονάδων δημιουργίας ταμιακών ροών.

Κόστη διάθεσης

Κόστη διάθεσης είναι το διαφορικό κόστος που είναι καταλογιστέο άμεσα στην πώληση ενός περιουσιακού στοιχείου ή μιας μονάδας δημιουργίας ταμιακών ροών, μη συμπεριλαμβανομένων των χρηματοδοτικών εξόδων και του φόρου εισοδήματος.

Ανακτήσιμο ποσό

Το ανακτήσιμο ποσό ενός περιουσιακού στοιχείου ή μιας μονάδας δημιουργίας ταμιακών ροών, είναι η υψηλότερη αξία μεταξύ της εύλογης αξίας απομειωμένης κατά το κόστος της πώλησης και της αξίας λόγω χρήσης του.

Αξία λόγω χρήσης

Η αξία λόγω χρήσης είναι η παρούσα αξία των μελλοντικών ταμιακών ροών που αναμένεται να αντληθούν από περιουσιακό στοιχείο ή μονάδα δημιουργίας ταμιακών ροών.

Επιμέτρηση και αναγνώριση της ζημίας απομείωσης ενός αυτοτελούς περιουσιακού στοιχείου

Όταν το ανακτήσιμο ποσό ενός περιουσιακού στοιχείου είναι μικρότερο από τη λογιστική αξία του, τότε αυτή πρέπει να μειώνεται μέχρι το ύψος του ανακτήσιμου ποσού. Αυτή η μείωση αποτελεί μια ζημία απομείωσης. Μια ζημία απομείωσης ενός περιουσιακού στοιχείου πρέπει να αναγνωρίζεται ως ένα έξοδο στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων, εκτός εάν το περιουσιακό αυτό στοιχείο απεικονίζεται σε αναπροσαρμοσμένη αξία, σύμφωνα με άλλο ΔΛΠ (π.χ. ΔΛΠ 16 «Ενσώματα Πάγια»), οπότε αντιμετωπίζεται ως μειωτικό στοιχείο του υπολοίπου του λογαριασμού «Διαφορές Αναπροσαρμογής» που αντιστοιχεί στην προηγούμενη αναπροσαρμογή του. Σε περίπτωση που η ζημία απομείωσης είναι μεγαλύτερη από το αποθεματικό, αυτό το υπερβάλλον ποσό αναγνωρίζεται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Εάν η υπολογισθείσα ζημία απομείωσης ενός περιουσιακού στοιχείου είναι μεγαλύτερη από τη λογιστική αξία του, η οντότητα πρέπει να απεικονίσει αυτό το αρνητικό στοιχείο ως υποχρέωση (πρόβλεψη) μόνο εάν αυτό επιβάλλεται από ένα άλλο ΔΛΠ.

Αναστροφή μιας ζημίας απομείωσης για ένα αυτοτελές περιουσιακό στοιχείο

Όταν η λογιστική αξία ενός περιουσιακού στοιχείου, εκτός υπεραξίας, αυξηθεί, λόγω της αναστροφής μιας ζημίας απομείωσης, αυτή η λογιστική αξία δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τη λογιστική αξία (την αναπόσβεστη αξία) όπως θα είχε διαμορφωθεί, αν δεν είχε αναγνωρισθεί αυτή η ζημία απομείωσης σε προηγούμενες περιόδους. Κάθε αναστροφή της ζημίας απομείωσης για ένα περιουσιακό στοιχείο, εκτός της υπεραξίας, αναγνωρίζεται ως έσοδο στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων, εκτός αν η αξία του έχει αναπροσαρμοστεί σύμφωνα με άλλο ΔΛΠ.

Μετά την αναγνώριση της αναστροφής της ζημίας απομείωσης και όσον αφορά την μελλοντική απόσβεση της αναθεωρημένης αξίας του περιουσιακού στοιχείου, αυτή πρέπει να προσαρμόζεται ώστε να λαμβάνεται ως βάση υπολογισμού η νέα λογιστική αξία (μειωμένη κατά την τυχόν υπολειμματική αξία του)

3.10 Κριτική Των ΔΛΠ Και Της Εύλογης Αξίας

Όπως έχουμε προαναφέρει οι εταιρείες που οι μετοχές τους είναι εισηγμένες σε χρηματιστήριο σε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και επιχειρήσεις δημόσιου ενδιαφέροντος, όπως είναι οι τράπεζες, είναι υποχρεωμένες να δημοσιεύουν οικονομικές καταστάσεις βάσει των ΔΠΧΑ. Αντίστοιχα, οι εταιρείες που οι μετοχές τους είναι εισηγμένες σε χρηματιστήριο των ΗΠΑ είναι υποχρεωμένες να δημοσιεύουν οικονομικές καταστάσεις βάσει των Αμερικανικών Λογιστικών Προτύπων (US GAAP). Σταδιακά, ολοένα και περισσότερες χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης υιοθετούν, είτε προαιρετικά είτε υποχρεωτικά, τα ΔΠΧΑ, όπως η Ιαπωνία, η Ρωσία, η Βραζιλία, ο Καναδάς, η Κίνα και η Τουρκία. Τόσο τα ΔΠΧΑ όσο και τα US GAAP απαιτούν ή επιτρέπουν, μεταξύ άλλων, τη χρήση της εύλογης αξίας για την επιμέτρηση χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων. Καθώς τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις αποτελούν το σημαντικότερο μέρος του ενεργητικού και του παθητικού των τραπεζικών οργανισμών, η χρήση της εύλογης αξίας έχει άμεσο αντίκτυπο στην κατάρτιση των οικονομικών τους καταστάσεων.

Ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση καταχωρείται αρχικά στην εύλογη αξία (σε κάποιες περιπτώσεις περιλαμβάνονται και τυχόν έξοδα συναλλαγής). Γενικά, η αρχική εύλογη αξία μπορεί να προσδιοριστεί σχετικά εύκολα και αξιόπιστα, αφού συνήθως είναι η τιμή της συναλλαγής.

Σύμφωνα με τα Πρότυπα, μετά την αρχική αναγνώριση, η επιμέτρηση γίνεται είτε στην εύλογη αξία είτε στο αποσβεσμένο κόστος, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά του και την πρόθεση της οντότητας που το κατέχει. Αν, όμως, η αγορά για ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ή υποχρέωση δεν είναι ενεργός, ο καθορισμός της εύλογης αξίας γίνεται χρησιμοποιώντας μια τεχνική αποτίμησης.

Οι τεχνικές αποτίμησης περιλαμβάνουν:

- (α) τη χρήση πρόσφατων συναλλαγών σε καθαρά εμπορική βάση μεταξύ δύο μερών που ενεργούν με τη θέλησή τους και με πλήρη γνώση των συνθηκών της αγοράς και, εάν υπάρχει, την αναφορά στην τρέχουσα εύλογη αξία ενός πανομοιότυπου μέσου,
- (β) την ανάλυση των προεξοφλημένων ταμειακών ροών, και
- (γ) μοντέλα αποτίμησης δικαιωμάτων προαίρεσης.

Ο ορισμός της εύλογης αξίας ως το ποσό για το οποίο ένα περιουσιακό στοιχείο θα μπορούσε να ανταλλαγεί μεταξύ δύο μερών που ενεργούν με τη θέλησή τους και με πλήρη γνώση των συνθηκών της αγοράς, στο πλαίσιο μιας συναλλαγής που διεξάγεται σε καθαρά εμπορική βάση, καθιστά δικαίως την υιοθέτηση της εύλογης αξίας αντικείμενο συζητήσεων, ακόμα και στο παρόν, αρκετά χρόνια μετά την είσοδό της στη λογιστική πραγματικότητα.

Η κρίση κατέδειξε τον πραγματικά παγκόσμιο χαρακτήρα των αγορών κεφαλαίου και την επείγουσα ανάγκη για έναν παγκόσμιο μηχανισμό ρύθμισης των αγορών, συμπεριλαμβανομένης μιας ενιαίας δέσμης παγκόσμιων λογιστικών προτύπων. Φαίνεται να υπάρχει η αποδοχή ότι το δημόσιο συμφέρον εξυπηρετείται καλύτερα με την ανάπτυξη προτύπων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης που βοηθούν τους επενδυτές και τους άλλους χρήστες να πάρουν συνειδητές οικονομικές αποφάσεις.

Για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει να υπάρξει πιθανόν στενότερη διαβούλευση και συντονισμός με ρυθμιστικούς φορείς κινητών αξιών, των τραπεζών και άλλες ρυθμιστικών αρχών προληπτικής εποπτείας και φορείς όπως το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Όσον αφορά το πώς η οικονομική κρίση επηρέασε τον τρόπο καθορισμού των λογιστικών προτύπων σε όλο τον κόσμο γενικότερα, ως επί το πλείστον, πολλές από τις αλλαγές που έγιναν μετά το 2008 ήταν πράγματα που είχαν σχεδιάσει να γίνουν από το IASB έτσι κι αλλιώς. Σύμφωνα με τον Robert Young, Partner, KPMG Enterprise η κρίση επιτάχυνε ή αλλιώς έκανε την ανάγκη για αλλαγή των λογιστικών προτύπων διεθνώς πιο επιτακτική. Ωστόσο, ένα ενδιαφέρον ερώτημα που θέτει είναι αν τα νέα πρότυπα είναι πιο διαφανή ή απλά αντανακλούν καλύτερα τον σημερινό επιχειρηματικό κόσμο.

Τα ΔΛΠ προσπαθούν να συμβαδίσουν με το πώς διεξάγεται το εμπόριο σήμερα. Οι κοινές ρυθμίσεις, ενοποιήσεις καθώς και ο τρόπος που μια επιχείρηση είναι δομημένη εξελίσσεται. Οπότε το ερώτημα είναι αν τα ΔΛΠ έχουν στόχο την αντιμετώπιση της χρηματοπιστωτικής κρίσης ή απλά συμβαδίζουν με το πώς εξελίσσεται η επιχείρηση.

Τα ΔΠΧΠ είναι ένα σύνολο κατευθυντήριων γραμμών που χρησιμοποιείται συχνά από τους ελεγκτές για να προετοιμάσουν τους λογαριασμούς και τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των εταιρειών. Είναι σχεδιασμένα για να παρέχουν ένα παγκόσμιο κοινό πλαίσιο για οικονομικές συναλλαγές και βρίσκονται στο στάδιο της έγκρισης ως εθνικό πρότυπο από πολλές χώρες σε όλο τον κόσμο. Η ΕΕ έχει ζητήσει όλες τις ευρωπαϊκές δημόσιες επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένου του Ηνωμένου Βασιλείου να χρησιμοποιούν τα ΔΠΧΑ από το 2005. Ωστόσο, η στροφή προς τα ΔΠΧΠ έχει αποδειχθεί αμφιλεγόμενη

Η λογιστική της εύλογης αξίας υπάρχει στην οικονομική ζωή των επιχειρήσεων από τον Ιανουάριο του 2005 όταν η εφαρμογή των ΔΛΠ έγινε υποχρεωτική για όλες τις εισηγμένες στο χρηματιστήριο επιχειρήσεις. Οι υποστηρικτές της εύλογης αξίας ισχυρίζονται ότι όχι μόνο δεν επέτεινε την κρίση αλλά όπως και ο σκοπός των ΔΛΠ, η εφαρμογή της παρείχε στους επενδυτές αξιόπιστη πληροφόρηση και διαφάνεια σε μια περίοδο μεγάλης αβεβαιότητας στις

χρηματαγορές. Αντίθετα, οι πολέμιοι της εύλογης αξίας ισχυρίζονται ότι η εφαρμογή της κατά τη διάρκεια της κρίσης οδήγησε τις τράπεζες και άλλες εταιρείες του χρηματοοικονομικού κλάδου, όπως ασφαλιστικές εταιρείες, να παρουσιάσουν στοιχεία του ενεργητικού τους, ιδιαιτέρως τα σύνθετα και δομημένα προϊόντα του χαρτοφυλακίου τους, σε αποτιμήσεις πολύ χαμηλότερες από τις θεμελιώδεις, ως απόρροια της περιορισμένης ρευστότητας που επικρατούσε στις αγορές την περίοδο εκείνη, με αρνητικό αντίκτυπο στην καθαρή θέση και κεφαλαιακή τους επάρκεια, καθώς και στην ικανότητά τους να δανείζονται, επιτείνοντας με αυτόν τον τρόπο την κρίση.

Οι έρευνες που έχουν γίνει δεν έχουν αποδείξει στενή σχέση μεταξύ της πραγματικής αξίας των ενσώματων παγίων και των εκτιμήσεων στην εύλογη αξία. Μια πρώτη εξήγηση αυτών των ευρημάτων είναι η λανθασμένη αρχική αποτίμηση και κακή χρήση της λογιστικής της εύλογης αξίας. Άλλη πιθανή εξήγηση αποτελεί η πολυπλοκότητα του δείγματος των μελετών και η διαφορετικότητα από άποψη περιεχομένου των ισολογισμών των εταιριών του δείγματος. Οι οικονομολόγοι και οι ακαδημαϊκοί πλέον έχουν στραφεί στην εξέταση των τιμών των μετοχών προκειμένου να βγάλουν ασφαλή συμπεράσματα για το ρόλο και τη σημασία της λογιστικής της εύλογης αξίας εν μέσω οικονομικής ύφεσης. Πιστεύεται ότι οι τιμές των μετοχών αντανακλούν πιο εύστοχα τη διαφορά αποτίμησης είτε στο ιστορικό κόστος ή την εύλογη αξία.

Η λογιστική της εύλογης αξίας είναι μια προσέγγιση παρουσίασης των στοιχείων των χρηματοοικονομικών καταστάσεων γνωστή λογιστικά ως πρακτική "mark-to-market", σύμφωνα με τις γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές (GAAP). Χρησιμοποιώντας την εύλογη αξία, οι εταιρείες μετρούν και παρουσιάζουν στον ισολογισμό τους την αξία ορισμένων περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων με βάση την πραγματική ή την κατ'εκτίμηση εύλογη αξία αγοράς τους. Αλλαγές στο περιουσιακό στοιχείο ή την αξία του με την πάροδο του χρόνου δημιουργούν μη πραγματοποιηθέντα κέρδη ή ζημίες στα κατεχόμενα περιουσιακά στοιχεία με αποτέλεσμα την αύξηση ή μείωση των καθαρών εσόδων, καθώς και του ύψους των Ίδιων Κεφαλαίων στον ισολογισμό.

3.11 Υποστηρικτές Της Εύλογης Αξίας

Στον άμεσο απόηχο της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008, αντικρουόμενες συζητήσεις έγιναν σχετικά με τη συμβολή των προσεγγίσεων αποτίμησης των περιουσιακών στοιχείων στην πρόκληση της κρίσης. Ειδικότερα, ορισμένοι εμπειρογνώμονες πρότειναν ότι η λογιστική της εύλογης αξίας ανάγκασε τις τράπεζες και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να καταγράψουν την αξία των περιουσιακών τους στοιχείων σε αξίες ρευστοποίησης. Οι απόψεις σχετικά με τα πλεονεκτήματα της επιμέτρησης της εύλογης αξίας δίστανται.

Ωστόσο, ο P. Cherry, Chairman of the Standards Advisory Council, IASB αναφέρεται στα προβλήματα με το ελληνικό χρέος και άλλα κρατικά ομόλογα για να καταδείξει την ευστοχία ή την αστοχία της εύλογης αξίας. Υποστηρίζει πως η αποτίμηση στην εύλογη αξία αντικατοπτρίζει πιο ουσιαστικά την πραγματική αξία ενός περιουσιακού στοιχείου σε σύγκριση με το ιστορικό κόστος. Το ιστορικό κόστος αναφέρεται στο παρελθόν και εφόσον η παγκόσμια οικονομία βρίσκεται σε ύφεση οι αξίες που εμφανίζει απέχουν πολύ από την πραγματικότητα του 2013.

Ένα κύριο πλεονέκτημα της αποτίμησης στην εύλογη αξία είναι ότι παρέχει την ακριβή αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων τόσο του ενεργητικού όσο και του παθητικού σε συνεχή βάση στους χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μιας εταιρείας. Όταν η τιμή ενός περιουσιακού στοιχείου ή υποχρέωσης έχει αυξηθεί ή αναμένεται να αυξηθεί, η εταιρεία παρουσιάζει την αξία του περιουσιακού στοιχείου ή της υποχρέωσης στην τρέχουσα αγοραία τιμή της ώστε να αντανakλά την τιμή που θα λάμβανε εάν πωλούσε το περιουσιακό στοιχείο ή θα έπρεπε να πληρώσει για την εκκαθάριση της υποχρέωσης.

Αντίθετα, η εταιρεία απομειώνει ένα περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση της ώστε να αντικατοπτρίζει οποιαδήποτε μείωση στην τιμή της αγοράς. Επιπλέον, η λογιστική της εύλογης αξίας περιορίζει την ικανότητα μιας εταιρείας να χειριστεί δυνητικά και να επηρεάσει τα δημοσιευμένα καθαρά κέρδη της. Μερικές φορές η διοίκηση σκοπίμως προχωρά σε εκποίηση περιουσιακών στοιχείων ώστε να επηρεάσει μέσω των κερδών ή της ζημίας τα καθαρά αποτελέσματα χρήσης. Χρησιμοποιώντας την λογιστική της εύλογης αξίας τα κέρδη ή οι ζημιές από τη μεταβολή της τιμής ενός περιουσιακού στοιχείου ή υποχρέωσης αναφέρονται στην

περίοδο κατά την οποία πραγματοποιούνται. Έτσι η αύξηση της αξίας του ενεργητικού ή μείωση της αξίας των υποχρεώσεων αυξάνει το καθαρό εισόδημα, ενώ η μείωση της αξίας του ενεργητικού ή αύξηση της αξίας υποχρέωσης μειώνει τα καθαρά έσοδα.

Από την άλλη πλευρά η λογιστική της εύλογης αξίας, χρησιμοποιείται σαν πρακτική των τραπεζών και άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ώστε να επικαιροποιήσουν την αξία των περιουσιακών στοιχείων ή τίτλων σε τακτική βάση - στην ιδανική περίπτωση, με αναφορά σε τρέχουσες τιμές για όμοια περιουσιακά στοιχεία ή τίτλους.

Αντίθετα, με το ιστορικό κόστος, οι τράπεζες και άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα καταγράφουν την αξία ενός περιουσιακού στοιχείου στην τιμή στην οποία αγοράστηκε αρχικά. Το επιχείρημα για την εύλογη αξία είναι ότι κάνει τα λογιστικά στοιχεία πιο σχετικά. Ωστόσο, η αποτίμηση στο ιστορικό κόστος θεωρείται πιο συντηρητική και αξιόπιστη. Συγκεκριμένα, οι τιμές των περιουσιακών στοιχείων αυξάνονταν μέχρι το 2008 και τα κέρδη της εύλογης αξίας για ορισμένα τιτλοποιημένα στοιχεία ενεργητικού που κατέχονταν από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αναγνωρίστηκαν ως καθαρό εισόδημα - δείκτης υπολογισμού των μόνους των στελεχών. Έπειτα η κρίση οδήγησε τις τιμές των περιουσιακών στοιχείων στην απομείωση με αποτέλεσμα πολλά οικονομικά στελέχη να κατηγορήσουν τη λογιστική της εύλογης αξίας για την επιτάχυνση της παρακμής. Ωστόσο, τα ΔΛΠ που έχουν υιοθετηθεί από σχεδόν 100 χώρες σε όλο τον κόσμο, εξακολουθούν να εφαρμόζουν την εύλογη αξία σε μεγάλο βαθμό, για παράδειγμα, στους λογαριασμούς που αφορούν τα παράγωγα, δικαιώματα προαίρεσης αγοράς μετοχών και ενσώματα στοιχεία.

Πρώτον, οι επενδυτικές τράπεζες και οι διαχειριστές περιουσιακών στοιχείων συνηθίζουν να χρησιμοποιούν την εύλογη αξία για να προετοιμάσουν in-house ισολογισμούς για τη διαχείριση των κινδύνων. Η εξοικείωση με τη μέθοδο μπορεί να έχει διαμορφώσει τις προτιμήσεις τους στα ΔΛΠ. Δεύτερον, τα καθαρά κέρδη που καθορίστηκαν με βάση την εύλογη αξία αντί στο ιστορικό κόστος αναγνωρίζονται πιο άμεσα ιδίως σε περιόδους αύξησης των τιμών των περιουσιακών στοιχείων. Στο βαθμό που τα διευθυντικά μόνους εξαρτώνται από τα καθαρά κέρδη τα στελέχη θα

αποκομίζουν περισσότερα χρησιμοποιώντας τη λογιστική της εύλογης αξίας σε μια αναδυόμενη και ακμάζουσα αγορά.

Το 2000 και το 2001, η τότε τρεις μεγαλύτερες τράπεζες επενδύσεων - Goldman Sachs, Morgan Stanley και Merrill Lynch-υποστήριξαν ενθουσιωδώς τους κανόνες των ΔΛΠ και της εύλογης αξίας για συγχωνεύσεις και εξαγορές. Τα πιθανά κίνητρα τους είναι πολύπλοκα και πολυάριθμα.

Σημαντική ήταν και θα εξακολουθήσει να είναι η χρήση της λογιστικής της εύλογης αξίας για τα τραπεζικά ιδρύματα. Η επίδραση της χρήσης της εύλογης αξίας στις οικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης εξαρτάται από το επιχειρηματικό της μοντέλο και οι τράπεζες με κύρια ασχολία τη χορήγηση δανείων θα έχουν μικρότερο μέρος του ενεργητικού τους σε εύλογη αξία σε σχέση με επενδυτικές τράπεζες που επενδύουν κυρίως σε μετοχές, ομόλογα ή/και άλλα δομημένα και σύνθετα χρηματοοικονομικά προϊόντα. Το μερίδιο των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων που αποτιμώνται στον ισολογισμό στην εύλογη αξία, αν και σημαντικό, αποτελεί τη μειοψηφία. Όπως αποδεικνύει η εξέταση των δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων των αμερικανικών τραπεζών, τα στοιχεία του ενεργητικού τα οποία αποτιμούνταν με βάση την εύλογη αξία πριν αλλά και κατά τη διάρκεια της κρίσης ήταν η μειοψηφία.

Οι Laux και Leuz (2010) αναφέρουν ότι, κατά την περίοδο 2004 με 2006, περίπου το 50% των στοιχείων του ενεργητικού των αμερικανικών τραπεζών ήταν δάνεια, τα οποία δεν αποτιμώνται στην εύλογη αξία. Επίσης, η Αμερικανική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, σε έκθεσή της διαπιστώνει ότι, κατά το τέλος του πρώτου τριμήνου του 2008, η εύλογη αξία χρησιμοποιήθηκε από τις αμερικανικές τράπεζες για τη μέτρηση της μειοψηφίας των στοιχείων του ενεργητικού τους (45%).

Όπως γίνεται αντιληπτό, η εφαρμογή της εύλογης αξίας παρέχει στους επενδυτές πιο έγκαιρες και σχετικές πληροφορίες σε σχέση με άλλες μεθοδολογίες, όπως το αποσβεσμένο κόστος, μέσω της χρήσης χρηματιστηριακών τιμών οι οποίες αποτυπώνουν τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς αυξάνοντας τη διαφάνεια των οικονομικών καταστάσεων. Εκτός όμως από την καλύτερη πληροφόρηση, η εφαρμογή της εύλογης αξίας δημιουργεί και μεγαλύτερη μεταβλητότητα στις οικονομικές καταστάσεις, καθώς τα κέρδη ή οι ζημίες των χρηματοοικονομικών

περιουσιακών στοιχείων αναγνωρίζονται άμεσα στα αποτελέσματα ή στα ίδια κεφάλαια.

Επίσης, η ποιότητα των πληροφοριών που παρέχει η χρήση των χρηματιστηριακών τους τιμών εξαρτάται από την αποτελεσματική λειτουργία των αγορών. Κατά τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή μιας χρηματοοικονομικής υποχρέωσης, οι χρηματιστηριακές τιμές σε μια ενεργό αγορά είναι ο καλύτερος τρόπος προσδιορισμού της εύλογης αξίας.

Η Barth (1994) συμπεραίνει ότι πληροφορίες για την εύλογη αξία των τραπεζικών επενδυτικών χαρτοφυλακίων εξηγούν τις αποδόσεις των τραπεζικών μετοχών καλύτερα από τις αντίστοιχες πληροφορίες που παρέχει η λογιστική μέθοδος του ιστορικού κόστους. Οι Bernard, Merton and Palepu συμπεραίνουν ότι οι τιμές των τραπεζικών μετοχών σχετίζονται καλύτερα με τη λογιστική αξία της καθαρής θέσης, όταν εφαρμόζεται η εύλογη αξία, παρά όταν εφαρμόζεται η αρχή του ιστορικού κόστους.

Οι Eccher, Ramesh and Thiagarajan (1996) συμπεραίνουν ότι οι πληροφορίες για την εύλογη αξία που περιλαμβάνονται στις σημειώσεις επί των οικονομικών καταστάσεων αυξάνουν τον βαθμό εξήγησης των αποδόσεων των τραπεζικών μετοχών σε μεγαλύτερο βαθμό από τις πληροφορίες που παρέχει η εφαρμογή του ιστορικού κόστους. Ο Nelson (1996) συμπεραίνει ότι οι πληροφορίες για την εύλογη αξία των επενδυτικών χαρτοφυλακίων που περιλαμβάνονται στις σημειώσεις επί των οικονομικών καταστάσεων προσφέρουν επιπλέον στην εξήγηση των αποδόσεων των τραπεζικών μετοχών σε σχέση με την εξήγηση που παρέχει η χρήση μόνο της καθαρής θέσης η οποία υπολογίζεται με βάση το ιστορικό κόστος.

Η ακαδημαϊκή έρευνα, λοιπόν, αποδεικνύει με emphaticό τρόπο ότι η εφαρμογή της εύλογης αξίας αποτελεί ένα καλό «μέσο» επιμέτρησης και ότι οι πληροφορίες τις οποίες παρέχει λαμβάνονται υπόψη από τους επενδυτές στις αποφάσεις τους για τις αποτιμήσεις τραπεζικών μετοχών και ενσωματώνονται στις τιμές τους.

Η βασιμότητα του ισχυρισμού ότι οι πληροφορίες που παρέχει η εφαρμογή της εύλογης αξίας δεν είναι χρήσιμες για τη λήψη αποφάσεων σε περιόδους κρίσης δεν έχει προς το παρόν ερευνηθεί από την ακαδημαϊκή κοινότητα, καθώς η κρίση είναι πολύ πρόσφατη και η παγκόσμια οικονομία προσπαθεί ακόμη να εισέλθει σε τροχιά σταθερής ανάπτυξης Ένας επιπλέον λόγος για τον οποίο ο ανωτέρω ισχυρισμός δεν είναι ιδιαίτερα ισχυρός είναι ότι οι εποπτικές αρχές, στις περισσότερες χώρες, λαμβάνουν υπόψη συγκεκριμένες μόνο ζημίες που προκύπτουν από την εφαρμογή της εύλογης αξίας στον υπολογισμό των ιδίων κεφαλαίων. Έτσι, ενώ οι εποπτικές αρχές προσμετρούν στον υπολογισμό των ιδίων κεφαλαίων τις ζημίες που προκύπτουν από χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, λαμβάνουν υπόψη στους υπολογισμούς τους μόνο τις απομειώσεις και όχι τις ζημίες από την εφαρμογή της εύλογης αξίας στα διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, καθώς επίσης και τις απομειώσεις στις διακρατούμενες μέχρι τη λήξη επενδύσεις.

Ο Shaffer (2010) εξέτασε ένα δείγμα αποτελούμενο από τις 14 μεγαλύτερες τράπεζες των ΗΠΑ και διαπίστωσε ότι, κατά τη διάρκεια της κρίσης, οι απομειώσεις στα διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και στις διακρατούμενες μέχρι τη λήξη επενδύσεις ως ποσοστό επί των ιδίων κεφαλαίων ήταν κατά μέσο όρο 2,1%, ενώ για το ίδιο δείγμα τραπεζών και κατά την ίδια περίοδο οι απομειώσεις των δανείων ως ποσοστό επί των ιδίων κεφαλαίων ήταν κατά μέσο όρο 15,6%. Διαπιστώνουμε, λοιπόν, ότι οι αρχές υπολογισμού ιδίων κεφαλαίων, όπως εφαρμόζονται από τις εποπτικές αρχές, ελαχιστοποιούν τον αντίκτυπο από την εφαρμογή της εύλογης αξίας, ενώ η μεγαλύτερη μείωση των ιδίων κεφαλαίων κατά τη διάρκεια της κρίσης προήλθε από τις απομειώσεις των δανείων στα οποία δε βρίσκει εφαρμογή η εύλογη αξία.

Άλλο ένα σημείο που οι υποστηρικτές της εύλογης αξίας αντικρούουν ως μειονέκτημα είναι ότι η εφαρμογή της εύλογης αξίας οδηγεί σε υπερβολική μόχλευση σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης. Οι Adrian και Shin (2009) συμπεραίνουν ότι η εφαρμογή της εύλογης αξίας αυξάνει τη μόχλευση σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης στις επενδυτικές τράπεζες, ενώ δεν οδηγεί σε αντίστοιχες αυξήσεις στις εμπορικέστράπεζες. Οι Amel-Zadeh και Meeks (2009) επαναλαμβάνουν την ανάλυση των Adrian και Shin (2009) για μεγαλύτερη, όμως, χρονική περίοδο, αλλά δε

βρίσκουν ενδείξεις ότι η σχέση μεταξύ της αύξησης του ενεργητικού και της αύξησης της μόχλευσης έγινε εντονότερη μετά την εισαγωγή της εύλογης αξίας στις ΗΠΑ στα μέσα της δεκαετίας του 1990. Οι Fender και Scheicher συμπέραναν ότι ήταν η αυξανόμενη αποστροφή του κινδύνου από τους επενδυτές και η έλλειψη ρευστότητας στην αγορά που συνέβαλαν σε στην κρίση.

Αυτοί όμως είναι οι παράγοντες που επηρεάζουν τις αποτιμήσεις που βασίζονται σε θεμελιώδη μεγέθη και οι οποίες με τη σειρά τους διαμορφώνουν τις τιμές ενός δείκτη.

Οι Coval, Jurek και Stafford συμπεραίνουν ότι η απότομη προσαρμογή των τιμών προς τα κάτω στην αγορά των ομολόγων οφείλεται στην αλλαγή των θεμελιωδών μεγεθών, την καλύτερη κατανόηση και τιμολόγηση του συστημικού κινδύνου που ενείχαν τα σύνθετα και δομημένα αξιόγραφα, ενώ δε βρίσκουν ισχυρές ενδείξεις για τον ρόλο των πωλήσεων από τράπεζες και επενδυτές.

Σε παρόμοια συμπεράσματα καταλήγουν και οι Longstaff και Myers (2009), αν και χρησιμοποιούν διαφορετική μεθοδολογία και δείγμα.

Η ακαδημαϊκή έρευνα, λοιπόν, δε βρίσκει ενδείξεις ότι σε περιόδους σημαντικής μείωσης της ρευστότητας στην αγορά οι διαμορφούμενες τιμές δεν είναι αξιόπιστες και, κατά συνέπεια, δεν μπορούν να αποτελέσουν σημείο αναφοράς για τον υπολογισμό της εύλογης αξίας.

Τέλος αν και η εύλογη αξία είχε κατηγορηθεί από κάποιους ως η κύρια αιτία της οικονομικής κρίσης του 2008, μια νέα έρευνα που διεξήχθη από την RAND Corporation διαπιστώνει πως η λογιστική της εύλογης αξίας δεν διαδραμάτισε τέτοιο ρόλο. Στην πραγματικότητα τόσο η εύλογη αξία όσο και το ιστορικό κόστος μπορούν να παράγουν παραπλανητικές πληροφορίες οδηγώντας σε θεσμικό και συστημικό κίνδυνο.

Η λογιστική της εύλογης αξίας είχε κατηγορηθεί για κάποιες αμφίβολες πρακτικές, κατά την περίοδο του οικονομικού κραχ που οδήγησε στην κατάρρευση της Wall Street το 1929, και είχε σχεδόν απαγορευτεί από την αμερικανική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς από τη δεκαετία του 1930 μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1970. Η οικονομική κρίση του 2008 έφερε και πάλι τη λογιστική της εύλογης αξίας στο προσκήνιο. Το βασικό ερώτημα δεν είναι αν η λογιστική της εύλογης αξίας ή του ιστορικού κόστους είναι καλύτερη, αλλά πώς θα διασφαλιστεί ότι κάθε περιουσιακό στοιχείο αποτιμάται σωστά δήλωσε ο M. Greenberg, επικεφαλής συγγραφέας της μελέτης και διευθυντής του Κέντρου RAND για την Εταιρική Ηθική και Διακυβέρνηση. «Όταν η αποτίμηση εκτελεστεί κακώς, οι δύο μέθοδοι μπορούν να συνδέονται με συστημικό

κίνδυνο για το χρηματοπιστωτικό σύστημα." Σύμφωνα με τον Greenberg η μελέτη των δύο λογιστικών μεθόδων είναι σημαντική, διότι δημιουργούν ένα βασικό πλαίσιο ενημέρωσης για τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις στις οποίες στηρίζονται οι επενδυτές, οι ρυθμιστικές αρχές και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Ο Greenberg και οι συνεργάτες του εξέτασαν τα στοιχεία από όλες τις μεγάλες εμπειρικές μελέτες που έχουν αναληφθεί μέχρι σήμερα, και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η εύλογη αξία δεν ήταν πιθανότατα ο κύριος οδηγός της κρίσης του 2008. Αντίθετα, το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξαν είναι ότι τόσο η εύλογη αξία όσο και το ιστορικό κόστος παρέχουν χρήσιμη πληροφόρηση στους επενδυτές αλλά μπορούν να αποβούν παραπλανητικές όταν εφαρμόζονται λανθασμένα στηριζόμενες σε ελλιπή στοιχεία για τις αγορές εκποίησης των περιουσιακών στοιχείων.

Οι λανθασμένες πρακτικές αποτίμησης συμβάλουν στη συσσώρευση του κινδύνου, τόσο εντός των θεσμικών οργάνων και συστηματικά σε ολόκληρο το χρηματοπιστωτικό τομέα, δήλωσε ο Greenberg. Ο Greenberg και η ομάδα του προτείνουν την ενίσχυση της θεσμικής διακυβέρνησης και των μηχανισμών ελέγχου, που με τη σειρά τους υποστηρίζουν υψηλότερης ποιότητας λογιστικές πρακτικές των χρηματοπιστωτικών εταιρειών. Ανάμεσα στους υποστηρικτές της εύλογης αξίας βρίσκεται το Investment Company Institute, μια αμερικάνικη βιομηχανική ένωση από εταιρείες διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων. Το Ινστιτούτο υποστήριξε σθεναρά τη χρήση των εύλογων αξιών και άσκησε πίεση στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς το 2008 για την γνωστοποίηση 157 του FASB, η οποία βοηθά τον καθορισμό της εύλογης αξίας.

3.12 Πολέμιοι Της Λογιστικής Της Εύλογης Αξίας

Ενώ η μεγαλύτερη διαφάνεια και σαφήνεια που προσφέρει η εφαρμογή των ΔΛΠ δεν γίνονται ποτέ αντιληπτές ως αρνητικό επακόλουθο, δεν έχουν όλες οι πρόσφατες αλλαγές στο λογιστικό στον τομέα των χρηματοπιστωτικών μέσων τύχει θετικής υποδοχής. Λαμβάνοντας υπόψη τους επαχθείς όρους για την εφαρμογή της λογιστικής αντιστάθμισης σε ορισμένες περιπτώσεις, οι εταιρείες έχουν αναγκαστεί να εφαρμόσουν την επιλογή της εύλογης αξίας και σε σταθερού επιτοκίου υποχρεώσεις την ώρα που τα παράγωγα χρησιμοποιούνται για την αντιστάθμιση του επιτοκιακού κινδύνου.

Μία από τις κύριες ανησυχίες των επενδυτών ήταν ο βαθμός στον οποίο χρησιμοποιούνται τα ΔΠΧΠ μπορεί να δώσει την εντύπωση ότι τα κέρδη μιας επιχείρησης είναι υψηλότερα και οι απώλειές του χαμηλότερα από ό, τι είναι στην πραγματικότητα. Με βάση τα Δ.Π.Χ.Π., ορισμένα μη πραγματοποιηθέντα κέρδη μπορεί να καταγραφούν όπως έχει ήδη γίνει, αλλά οι εταιρείες δεν πρέπει να κάνουν καταχωρήσεις για κάποιες πιθανές μελλοντικές ζημιές. Με την οικονομική κρίση, πρόσφατες εκτιμήσεις ακινήτων στην Ευρώπη αποδείχτηκαν ιδιαίτερα αναξιόπιστες και οι αξίες που προέκυψαν στην πραγματική αγορά μειώνονται συνεχώς. Το γεγονός αυτό οδήγησε στην αμφισβήτηση των εκτιμητικών μεθόδων που χρησιμοποιούνται μέχρι σήμερα. . Από τα λογιστικά πρότυπα που έχουν αντίκτυπο στις οικονομικές καταστάσεις των εταιριών, ασκήθηκε ιδιαίτερα έντονη κριτική στην εφαρμογή της εύλογης αξίας, η οποία, κατά πολλούς ακαδημαϊκούς, θεωρήθηκε ότι επέτεινε το μέγεθος της κρίσης.

Οι κύριοι ισχυρισμοί κατά της εφαρμογής της εύλογης αξίας για την κατάρτιση οικονομικών καταστάσεων είναι οι εξής:

- δεν είναι το καλύτερο «μέσο» επιμέτρησης και μεταφοράς πληροφοριών χρήσιμων για τη λήψη αποφάσεων από τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, κυρίως σε περιόδους κρίσης
- εισάγει μεταβλητότητα στις οικονομικές καταστάσεις,
- εντείνει την προ-κυκλικότητα, συμβάλλοντας σε υπερβολική μόχλευση σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης και σε υπερβολικές διαγραφές και απομειώσεις σε περιόδους οικονομικής ύφεσης, και τέλος
- σε περιόδους μειωμένης ή έλλειψης ρευστότητας στην αγορά, παρέχει πληροφορίες οι οποίες δεν αποτυπώνουν σωστά τα θεμελιώδη μεγέθη.

Υπερκυκλικότητα

Η εφαρμογή της αρχής της εύλογης αξίας στα λογιστικά πρότυπα εκτιμάται ότι συμβάλλει στην υπερκυκλικότητα των αποτελεσμάτων, αφού η αποτίμηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων υποεκτιμά τον κίνδυνο σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης και υπερεκτιμά τον κίνδυνο σε περιόδους ύφεσης. Αυτό συμβαίνει διότι η

εύλογη αξία δεν απαιτεί την τέλεση μιας συναλλαγής προκειμένου να αναγνωρίζεται το κέρδος ή την ζημία από αυτήν (αποτίμηση) και παρέχει τη δυνατότητα για αναγνώριση νωρίτερα απ' ό,τι σε σχέση με το ιστορικό κόστος. Προβλήματα αποτίμησης που αποδίδονται στην εφαρμογή της αρχής της εύλογης αξίας εμφανίζονται όταν:

- α. χρησιμοποιούνται μη κατάλληλα υποδείγματα και
- β. χρησιμοποιούνται μη αντιπροσωπευτικές τιμές αγοράς για την αποτίμηση συγκεκριμένων στοιχείων του ισολογισμού. Οι παραπάνω συνθήκες ευνοούν την υπερεκτίμηση της αξίας των χρηματοοικονομικών προϊόντων σε ανοδικές περιόδους και την υποεκτίμηση σε καθοδικές περιόδους, με συνέπεια τη δημιουργία υπερμόχλευσης λόγω μαζικών αγορών και υπομόχλευσης λόγω μαζικών πωλήσεων αντίστοιχα.

Ωστόσο, το σημαντικότερο επιχείρημα όλων σε ό,τι αφορά την κριτική της εύλογης αξίας συνίσταται στην ευρεία ανησυχία για την αξιοπιστία των ευλόγων αξιών που χρησιμοποιούνται. Παρότι λίγα είναι τα προβλήματα που υφίστανται όταν είναι δεδομένη η ύπαρξη ενεργών αγορών και παρεμφερείς συναλλαγές λαμβάνουν χώρα σε τακτική βάση, η μετάβαση σε μοντέλα αποτίμησης για χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία δεν διαπραγματεύονται σε ενεργό αγορά είναι σαφώς ένα βήμα προς την αβεβαιότητα. Πόσο μάλλον όταν πρόκειται για αγορές που στο πλαίσιο της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης καθίστανται ανενεργές, αφήνοντας περιθώρια για ακόμα πιο αβέβαιες αποτιμήσεις. Η αξιοπιστία, συνεπώς, των ευλόγων αξιών είναι αντιστρόφως ανάλογη της απομάκρυνσης από ενεργές αγορές.

Διακυμάνσεις

Η λογιστική της εύλογης αξίας παρουσιάζει προκλήσεις για τις εταιρείες και τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων. Οι όροι της αγοράς στην οποία διαπραγματεύονται ορισμένων περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις μεταβάλλονται συχνά και ακόμη γίνονται εξαιρετικά ασταθής κατά καιρούς.

Εφαρμόζοντας την εύλογη αξία, οι εταιρείες έχουν την ευκαιρία να αξιολογήσουν εκ νέου την τρέχουσα αξία ορισμένων περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων, ακόμη και σε ασταθείς συνθήκες της αγοράς, δημιουργώντας δυνητικά μεγάλες διακυμάνσεις στην αξία αυτών των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων. Ωστόσο, όταν οι αγορές σταθεροποιηθούν, οι αλλαγές στην αξία είναι πιθανό να αντιστραφούν επιστρέφοντας στα προηγούμενα κανονικά τους επίπεδα, καθιστώντας οποιεσδήποτε απώλειες ή κέρδη προσωρινά, πράγμα που σημαίνει ότι η εύλογη αξία μπορεί να παράσχει παραπλανητικές πληροφορίες κατά τη χρονική στιγμή εκείνη.

Επιπτώσεις στην αγορά

Σύμφωνα με τον P. Wirth, Deputy CFO στη Morgan Stanley η χρήση των εύλογων αξιών μπορεί να επηρεάσει περαιτέρω μια προβληματική αγορά αρνητικά. Για παράδειγμα, ένα περιουσιακό στοιχείο μετά την απομείωσή του λόγω πτώσης των τρεχουσών τιμών διαπραγματεύσεως στην αγορά μπορεί να πουληθεί σε μια δυνητικά ακόμη πιο συμπιεσμένη τιμή. Χωρίς την απαιτούμενη από τα ΔΛΠ μείωση της εύλογης αξίας, οι εταιρείες μπορεί να μην αισθάνονται την ανάγκη να πωλήσουν ένα περιουσιακό στοιχείο για να αποτραπεί η περαιτέρω πιθανώς προς τα κάτω αποτίμηση του περιουσιακού στοιχείου. Χωρίς πρόσθετες πιέσεις για πώληση, η αγορά μπορεί να σταθεροποιηθεί με την πάροδο του χρόνου, συμβάλλοντας στη διατήρηση της αξίας του περιουσιακού στοιχείου.

Βέβαια, η οικονομική κρίση, η ύφεση στην κτηματαγορά και οι εκτιμήσεις που δεν συναντούν αυτές τις παραμέτρους αποτελούν άλλοθι για τους επενδυτές, τραπεζικούς και διαχειριστές κεφαλαίων, ώστε να κατηγορήσουν τους εκτιμητές για τις ζημιές που υπέστησαν, ξεχνώντας τα δικά τους λάθη, υπερβολές και παραλείψεις.

Εκτιμητές

Κάποιοι προχώρησαν ακόμη περισσότερο, στο να αμφισβητήσουν ακόμη και τον ίδιο τον ρόλο του εκτιμητή στην αποτίμηση παγίων. Μερικοί θεωρούν τους νέους εκτιμητές άπειρους από τέτοια οικονομική συγκυρία και γι' αυτό ανειδίκευτους στο να εκτελέσουν εκτιμήσεις σωστά, σε καιρό οικονομικής κρίσης.

Συνεχίζουν με το επιχείρημα ότι η πείρα σε τέτοιους οικονομικούς κύκλους είναι σημαντικός παράγοντας στην εκτέλεση σωστών εκτιμήσεων.

Στον αντίποδα, οι εκτιμητές απαντούν ότι η παρούσα οικονομική κρίση και ξαφνική ήταν και προηγούμενο δεν έχει. Σίγουρα η κατάρρευση κολοσσών, όπως η Lehman Brothers, σε συνδυασμό με την επικρατούσα ψυχολογία αλλά και τη μεγάλη ρευστότητα στην αγορά, είναι σημαντικοί παράγοντες που κατάφεραν να αλλοιώσουν τα συμπεράσματα των εκτιμητών.

Μεταβλητότητα

Η ακαδημαϊκή έρευνα έχει εξετάσει εάν οι πληροφορίες που παρέχει η εύλογη αξία λαμβάνονται υπόψη από τους επενδυτές στις αποφάσεις τους για αποτιμήσεις τραπεζικών μετοχών και αν είναι αρκετά αξιόπιστες, ώστε να ενσωματώνονται στις τιμές τους.

Αυτό έχει ως επακόλουθο, ισχυρίζονται όσοι εναντιώνονται στην εφαρμογή της εύλογης αξίας, η μεταβλητότητα των οικονομικών καταστάσεων να είναι μεγαλύτερη σε σχέση με την εφαρμογή του ιστορικού κόστους. Για να εξετάσουμε αν ισχύει ο παραπάνω ισχυρισμός ερευνούμε δύο υποθέσεις, πρώτον, αν η επιπλέον μεταβλητότητα είναι ενδογενής στην επιλογή των λογιστικών προτύπων και δεύτερον, αν αυτή η μεταβλητότητα παρέχει στους επενδυτές πληροφορίες χρήσιμες για τη λήψη αποφάσεων.

Η εύλογη αξία είναι απλά το «μέσο» που αποτυπώνει τον αντίκτυπο των οικονομικών αλλαγών στα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και τον μεταφέρει στους επενδυτές μέσω των δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων. Κατά συνέπεια, για τις μεταβολές που παρατηρούμε στις οικονομικές καταστάσεις και οι οποίες οφείλονται σε αλλαγή της οικονομικής πραγματικότητας δε θα έπρεπε να κατηγορείται η εφαρμογή της εύλογης αξίας. Αντιθέτως, χρησιμοποιώντας λογιστικά πρότυπα τα οποία αγνοούν αυτήν την πραγματικότητα, οδηγούμαστε σε οικονομικές καταστάσεις οι οποίες παρουσιάζουν μια «εικονική πραγματικότητα» για την κατάσταση και τις δυνατότητες μιας οικονομικής οντότητας και δεν παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες στους επενδυτές.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να επισημάνουμε ότι η μεταβλητότητα των οικονομικών καταστάσεων μπορεί να είναι αποτέλεσμα της μερικής εφαρμογής της εύλογης αξίας. Για παράδειγμα, εφαρμογή της εύλογης αξίας σε μερικά στοιχεία του ισολογισμού και εφαρμογή του ιστορικού κόστους σε άλλα, ή μεγαλύτερη εφαρμογή της εύλογης αξίας σε στοιχεία του ενεργητικού σε σχέση με στοιχεία του παθητικού. Επίσης, ένας επιπλέον λόγος για τη μεταβλητότητα των οικονομικών καταστάσεων είναι ενδεχόμενα σφάλματα μέτρησης ή μεταβολές στις εκτιμήσεις κατά τον υπολογισμό της εύλογης αξίας. Ωστόσο, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η εν λόγω πηγή μεταβλητότητας υπάρχει για όλα τα λογιστικά μέτρα που εξαρτώνται από εκτιμήσεις, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που βασίζονται στο ιστορικό κόστος (π.χ. απομειώσεις και αποσβέσεις).

Οι επενδυτές ασφαλώς και επιθυμούν λογιστικά πρότυπα που αποτυπώνουν τη μεταβλητότητα των οικονομικών αλλαγών, καθώς τους βοηθάει να αξιολογήσουν τον κίνδυνο μιας υπό εξέταση επένδυσης.

Ο κίνδυνος κάθε επένδυσης είναι άμεσα συνδεδεμένος με τη μεταβλητότητα και μεγαλύτερη μεταβλητότητα συνεπάγεται και μεγαλύτερο κίνδυνο. Ο κίνδυνος αυτός συγκρίνεται στη συνέχεια με την αναμενόμενη απόδοση μιας επένδυσης πριν ληφθεί μία επενδυτική απόφαση. Τα λογιστικά πρότυπα τα οποία συγκαλύπτουν την οικονομική πραγματικότητα μειώνουν τις πληροφορίες που είναι απαραίτητες για τη λήψη σωστών επενδυτικών αποφάσεων, οδηγώντας στη μη αποδοτική κατανομή κεφαλαίων.

Όμως, ακόμη και αν δεχτούμε ότι η εύλογη αξία αντικατοπτρίζει τις οικονομικές αλλαγές, η εφαρμογή της οδήγησε σε μεταβολές τιμών μεγαλύτερες από αυτές που δικαιολογούνται από τους θεμελιώδεις οικονομικούς παράγοντες, ή από αυτές που θα είχαμε αν εφαρμόζονταν λογιστικά πρότυπα βασισμένα μόνο στο ιστορικό κόστος, συνεχίζει ο παραπάνω ισχυρισμός. Και το επιχείρημα στο οποίο βασίζεται είναι ότι μία αρχική πτώση τιμών οφειλόμενη σε οικονομικούς παράγοντες, εκτός από τις ζημιές που δημιουργεί και οι οποίες αναγνωρίζονται άμεσα στις οικονομικές καταστάσεις, θα οδηγήσει κάποιες οικονομικές οντότητες, να προβούν σε πωλήσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, ωθώντας τις τιμές τους χαμηλότερα. Το αποτέλεσμα θα είναι οι εταιρείες που επέλεξαν να μην πουλήσουν

χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, να αναγνωρίσουν ακόμη μεγαλύτερες ζημίες στις οικονομικές τους καταστάσεις.

Προσδοκώντας, λοιπόν, μια τέτοια εξέλιξη, οι εταιρείες που σε διαφορετική περίπτωση δε θα προέβαιναν σε κάποιες ενέργειες μετά από μια αρχική πτώση τιμών, με την εφαρμογή της εύλογης αξίας θα προβούν σε πωλήσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, ώστε να ελαχιστοποιήσουν την πιθανότητα να αναγνωρίσουν μεγάλες ζημίες στις οικονομικές τους καταστάσεις, εντείνοντας όμως με αυτό τον τρόπο την πτώση των τιμών.

Πριν ληφθεί το παραπάνω επιχείρημα ως κριτική κατά της εφαρμογής της εύλογης αξίας, θα πρέπει να εξετάσουμε τα πραγματικά κίνητρα που ωθούν οικονομικές οντότητες να προβούν σε πωλήσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων μετά από μια αρχική πτώση τιμών. Οι ζημίες που αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα από την πτώση των τιμών έχουν ισχυρό και άμεσο αντίκτυπο σε οικονομικές οντότητες, οι οποίες δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στα βραχυπρόθεσμα λογιστικά αποτελέσματα από ό,τι στη δημιουργία μακροπρόθεσμης υπεραξίας για τους επενδυτές. Όταν, λοιπόν, η έμφαση είναι στα βραχυπρόθεσμα κέρδη, οι οικονομικές οντότητες θα προβούν σε πωλήσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων για να μειώσουν τον κίνδυνο να παρουσιάσουν αποτελέσματα χαμηλότερα των αναμενόμενων από τους αναλυτές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

4. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΣΠΙΔΑΣ

4.1 Ιστορία της Εταιρείας

Η ίδρυση της Ασπίς Πρόνοια πραγματοποιήθηκε το μακρινό 1944. Το 1945 ξεκινά η λειτουργία της εταιρείας, η οποία εκδίδει το πρώτο ομαδικό ασφαλιστήριο Ζωής στην Ελλάδα.

Το 1952 επιχειρεί την πρώτη συστηματική αναβίωση των ασφαλίσεων Ζωής, ενώ το 1953 προχωρά στην εξαγορά της ασφαλιστικής εταιρίας Πατρίς και ανάληψη της αντιπροσωπείας της αγγλικής Sun Insurance Company για δραστηριοποίηση στις θαλασσοασφάλειες.

Το 1956 Ασπίς Πρόνοια και Πατρίς συγχωνεύονται. Το 1957 η Ασπίς αναλαμβάνει την κάλυψη των ασφαλιστικών αναγκών της τότε νεοϊδρυθείσας Ολυμπιακής Αεροπορίας. Το 1969 εκδίδεται από την Ασπίς το πρώτο Αστρασφαλιστήριο στην παγκόσμια ιστορία.

Το 1971 Ασπίς και Insurance Company of North America ιδρύουν από κοινού την Interamerican Ζωής, ενώ το 1973 η Ασπίς αποχωρεί από το μετοχικό σχήμα της Interamerican Ζωής μεταβιβάζοντας το μερίδιό της στην INA.

Το 1990 αρχίζει η δόμηση του Ομίλου Ασπίς. Ιδρύονται σταδιακά η ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ Ζημιών, η ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ Αμοιβαίων Κεφαλαίων, η ASPIS BANK και η ΑΣΠΙΣ Χρηματιστηριακή.

Το 2004 Ασπίς ΑΕΔΑΚ και ABN Amro ΑΕΔΑΚ συγχωνεύονται υπό την επωνυμία Aspis International ΑΕΔΑΚ.

Η Ασπίς Πρόνοια γιορτάζει τα 60 χρόνια συνεχούς λειτουργίας της και γίνεται από τις μακροβιότερες ασφαλιστικές εταιρίες στην Ελλάδα.

Τέλος το 2009 βρίσκονται στον αέρα περίπου 200.000 ασφαλισμένοι λόγω της ανάκλησης αδείας της εταιρίας και τη φυλάκιση του κύριου μετόχου της.

4.2 Εφαρμογή Των ΔΛΠ Από Την Εταιρία

Η Ασπίς πρόνοια όπως παρουσιάστηκε παραπάνω έζησε στιγμές δόξας ως επιτυχημένη ασφαλιστική εταιρία. Η επιτυχημένη της πορεία όμως δεν ήταν αρκετή ώστε να μην αποτελεί σήμερα ένα κακό παράδειγμα εφαρμογής των διεθνών λογιστικών προτύπων.

Τα προβλήματα της εταιρίας ξεκίνησαν πολύ πριν το 2009 όπου και αναστάλθηκε η λειτουργία της. Μέχρι τότε η δημιουργική λογιστική, όπως αποδείχτηκε, έδινε το πράσινο φως από την εποπτεία για την επάρκεια των κεφαλαίων της όπως αυτά ορίζονται από την ασφαλιστική νομοθεσία.

Οι πρώτες καταγγελίες έγιναν το 2004 χωρίς όμως αποτέλεσμα αφού η εταιρία έβρισκε τρόπο να επιβιώσει. Απόσπασμα από άρθρο εκείνης της περιόδου αναφέρει:

‘Η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Commercial Value που έγινε στις 17/9/2004 συνδέεται και με την βελτίωση των αποτελεσμάτων και την κάλυψη της ασφαλιστικής τοποθέτησης των αποθεμάτων της Ασφαλιστικής εταιρίας ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ ΑΕΓΑ (η οποία κατείχε το 38,66% των μετοχών της) λόγω και των καταγγελιών που έχουν γίνει στο υπουργείο ανάπτυξης από την ασφαλιστική εταιρία ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΠΙΣΤΗ Με την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας με το ποσό των 41.079.537,52 ευρώ η ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ ΑΕΓΑ βελτίωσε τα αποτελέσματα της και κάλυψε την ασφαλιστική τοποθέτηση και έτσι απέφυγε τον έλεγχο της Διεύθυνσης Ασφ. Επιχ. & Αναλογιστικής του υπουργείου ανάπτυξης’.

Η εταιρία με διάφορες μεθόδους δημιουργικής λογιστικής κατάφερε να γλιτώσει τουλάχιστον δυο φορές την ανάκληση της λειτουργίας της πάντα όμως με τη στήριξη του κράτους. Οι παραλείψεις των αρχών και η στήριξη του επιχειρηματία από πολιτικούς είχε ως αποτέλεσμα την εξαπάτηση των επενδυτών αλλά και των ασφαλιζομένων.

Οι πρώτες αποκαλύψεις για την πραγματική εικόνα του ισολογισμού της έγιναν όταν ασφαλισμένοι της εταιρίας ΛΑΡΚΟ επιδίωξαν την αποπληρωμή των συνταξιοδοτικών τους ασφαλιστηρίων. Για το συνταξιοδοτικό πρόγραμμα αυτό γίνονταν κρατήσεις από τη μισθοδοσία των εργαζομένων ύψους 1% ενώ ο εργοδότης έδινε το 8%. Η Ασπίς μην έχοντας τα απαιτούμενα αποθεματικά δε μπορούσε να αποπληρώσει τα ασφαλιστήρια με αποτέλεσμα οι ασφαλισμένοι και η εταιρία ΛΑΡΚΟ να στραφούν νομικά εναντίον της. Τότε ήταν που άρχισε να ξετυλίγεται το κουβάρι των υπερεκτιμημένων στοιχείων του ενεργητικού της.

Ο ανεξάρτητος ελεγκτής που ορίστηκε αποκάλυψε τεράστιο έλλειμμα ύψους 15 δισεκατομμυρίων ευρώ μετά την αξιολόγηση του ενεργητικού και του παθητικού της εταιρίας ενώ οι αναλογιστές που ανέλαβαν δήλωσαν ότι η υποψία ότι κάτι δεν πηγαίνει καλά με τα οικονομικά στοιχεία της εταιρίας εγειρόταν στα πρώτα λεπτά μελέτης του ισολογισμού της.

Το αποτέλεσμα είναι πλέον γνωστό με την εταιρία να βρίσκεται σε εκκαθάριση από το 2009.

Έκτοτε οι αποκαλύψεις για τα οικονομικά στοιχεία της Ασπίδας είναι καταιγιστικές και οι οικονομολόγοι την αναφέρουν ως οικονομικό έγκλημα.

4.3 Εύλογη Αξία Και Ενσώματα Παγία Της Ασπίδας

Στην 4η αναλυτική έκθεση που απέστειλε στις 22/6/2011 στην Τράπεζα της Ελλάδος ο εκκαθαριστής αναφέρει:

«Σύμφωνα με τις εκθέσεις χρηματοοικονομικού έλεγχου χρήσης 2008 της εταιρίας που διενέργησε η ΕΠ.Ε.Ι.Α (αριθμός πρωτόκολλου 8049/21.5.2009) επισημαίνεται ότι η αξία βιβλίων είναι κατά 87.386.408,90 € υψηλότερη της αντικειμενικής αξίας πλέον 30%, ήτοι ότι οι αυξήσεις στα επιμέρους ακίνητα είναι της τάξεως 75-130%.»

Για παράδειγμα, η εταιρία εμφάνιζε ακίνητο επί της οδού Μαυρομιχάλη στην Αθήνα ως "υπό κατασκευή" με αντικειμενική αξία 1.504.148,77€. Η αξία αυτή βασιζόταν σε εκτίμηση ιδιώτη εκτιμητή και έφτανε σε αυτό το ύψος με τη χρήση αποτίμησης στην εύλογη αξία με ύποπτες όμως παραδοχές που αφορούν τη μέγιστη δόμηση, τις θέσεις στάθμευσης, το διπλό υπολογισμό κόστους αποθηκευτικών χώρων και την υπερεκτίμηση του ύψους της αντικειμενικής αξίας. Οι εκκαθαριστές της εταιρείας προσδιόρισαν την τελική αξία του συγκεκριμένου κτιρίου σύμφωνα με την έκθεση τους σε 582.000 ευρώ.

Αυτό είναι ένα από τα πολλά ακίνητα που η εταιρία εμφάνιζε υπερεκτιμημένα στον ισολογισμό της με αποτέλεσμα το αυξημένο ενεργητικό και την αυξημένη καθαρή θέση. Την ίδια τακτική ακολουθούσε όλος ο όμιλος δημιουργώντας μια πυραμίδα που στην πραγματικότητα στηριζόταν στον αέρα. Παρακάτω παρουσιάζεται ένας πίνακας με τα στοιχεία των ακινήτων της Commercial Value όπως αυτά συγκρίνονται με ους υπολογισμούς των εκκαθαριστών των εταιριών του ομίλου.

Πίνακας 1[Ακίνητα της Commercial Value]

ΑΚΙΝΙΤΑ-ΟΙΚΟΠΕΔΑ-ΓΗΠΕΔΑ	ΚΤΗΣΗ	ΑΝΤΙ/ΚΗ Η ΑΓΟΡΑ	ΑΞΙΑ ΒΙΒΛΙΩΝ	ΕΚΤΙΜΗΣΗ
		ΑΞΙΑ 31/12/2007	26/10/2010	ΕΚΑΘΑΡΙΣΤΗ
ΛΕΚΚΑ 23-25	Σεπ-72	1.904.603,84	11.635.745,11	1.904.603,84
ΔΙΟΝ ΜΑΚΡΗ 1	Νοε-87	1.964.296,80	9.242.556,48	1.964.296,80
ΚΗΦΙΣΙΑΣ 250-254 ΧΑΛ.	Δεκ-96	937.019,61	5.355.014,62	937.019,61
ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ 174	Δεκ-79	1.427.193,16	6.499.840,11	1.427.193,16
ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 8 ΘΕΣ/ΚΗ	Ιαν-07	233.834,04	1.124.164,34	233.834,04
ΚΗΦΙΣΙΑΣ 64 ΜΑΡΟΥΣΗ 1ος ΟΡΟΦ	Ιαν-89	1.507.446,18	8.453.367,92	2.261.169,27
ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ 35 1ος ΟΡΟΦ.	Ιουλ-90	534.794,00	4.161.959,13	787.336,20
ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ 35 2ος ΟΡΟΦ.	Ιουλ-90	514.987,00	2.280.452,96	787.336,20
ΠΑΤΗΣΙΩΝ 343 1ος οροφος	Ιουν-00	39.732,00	20.542,92	59.598,00
Λ.ΒΑΣ ΣΟΦΙΑΣ 60	Ιαν-06	8.075.604,97	15.337.235,78	6.900.000,00
Λ.ΒΑΣ ΣΟΦΙΑΣ 88Α	Δεκ-06	3.736.337,80	5.000.000,00	5.200.000,00
ΛΑΜΨΑΚΟΥ 3	Δεκ-06	434.743,55	2.750.000,00	652.115,33
FRUMUSANI ROUMANIA	Ιουν-08	1.385.000,00	24.000.000,00	1.385.000,00
ΘΕΣΗ -ΜΑΖΙ	Δεκ-04	7.020,00	6.000,00	8.500,00
ΘΕΣΗ ΝΤΟΥΣΑ Ν.ΜΙΔΕΑΣ	Δεκ-04	2.340,00	2.000,00	3.000,00
ΘΕΣΗ ΜΑΚΡΑΚΩΜΗ	Μαϊ-03	4.343,47	5.806,00	5.850,00
ΘΕΣΗ ΚΕΔΑΡΕΣ		36.900,00	2.090.000,00	0,00
ΑΧΙΝΤΕΛΛΕ ROYMANIA	Οκτ-09	400.000,00	400.000,00	400.000,00
		23.146.196,42	98.364.685,37	24.916.852,45

Όπως είναι φανερό η περίπτωση της Ασπίδας αποτελεί το κατεξοχήν παράδειγμα κακής χρήσης της μεθόδου της εύλογης αξίας καθώς προβάλλει πολλά από τα ζητήματα τα οποία καταδεικνύουν οι πολέμιοι της μεθόδου.

Πρώτο και κύριο η δημιουργική λογιστική που είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του ύψους της καθαρής θέσης. Με τη μέθοδο της αποτίμησης στην εύλογη αξία η θετική αξία πηγαίνει στην καθαρή θέση χωρίς όμως αυτό το ποσό της αύξησης να είναι πραγματικό αλλά να αποτελεί μια υπεραξία.

Δεύτερο τίθεται και το ζήτημα των εκτιμητών. Η εύλογη αξία στηρίζεται στις εκτιμώμενες αξίες οργανωμένων αγορών ενώ όταν δεν υπάρχει αντίστοιχη αγορά η εκτίμηση μπορεί να βασιστεί σε άλλους παράγοντες ή παρόμοιες αγορές. Από την άλλη πλευρά, σημαντικό ρόλο παίζουν και οι γνώσεις αλλά και η εντιμότητα των εκτιμητών που στη συγκεκριμένη περίπτωση 'δημιούργησαν'.

Τέλος, η πολιτική της Ασπίδα όπως φαίνεται από τις εκθέσεις εκκαθάρισης ήταν να χρησιμοποιεί τους κανονισμούς των Δ.Λ.Π προς εξυπηρέτηση της αφού στηριζόμενη σε αυτά 'φούσκωνε' τα περισσότερα στοιχεία του ενεργητικού και της καθαρής θέσης της. Χαρακτηριστικό παράδειγμα πέρα των ακινήτων αποτελούν τα αποθέματα της εταιρίας. Το 2005 που άρχισε η υποχρεωτική εφαρμογή των ΔΛΠ η Ασπίδα υπερτίμησε τα αποθέματα της κατά 46.291.987,47 ευρώ.

Σύμφωνα με τη δημοσιευμένη έκθεση του εκκαθαριστή για το έτος 2009, και με σύγκριση των αποθεμάτων που ο επόπτης εκκαθάρισης προσδιόρισε, φαίνεται μια συνολική εκτιμώμενη διαφορά στα αποθέματα ίση με 42.181.616,49 ευρώ η οποία είναι σχεδόν η ίδια με την πραγματική διαφορά των 40.197.851,48 ευρώ

Η πραγματική διαφορά των 40.197.851,48 ευρώ οφείλεται στην πραγματική διαφορά στον υπολογισμό των αποθεμάτων στα Ασφαλιστήρια Ζωής Κλάδου ΙΙΙ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ

ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Η ύφεση είναι αναπόσπαστο μέρος κάθε οικονομικού κύκλου και γίνεται εντονότερα αισθητή όταν συνδυάζεται με το σπάσιμο μιας «φούσκας», όπως ήταν η αγορά κατοικίας στις ΗΠΑ. Το βασικό ερώτημα που τέθηκε ήταν αν η εφαρμογή της εύλογης αξίας οδήγησε την οικονομία σε ακόμη βαθύτερη ύφεση.

Ένας από τους βασικούς ισχυρισμούς για το ότι η εφαρμογή της εύλογης αξίας επέτεινε την κρίση είναι ότι οι τράπεζες αναγνώρισαν ζημίες, κυρίως σε χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία συνδεδεμένα με στεγαστικά δάνεια μειωμένης πιστοληπτικής ικανότητας.

Ο παραπάνω ισχυρισμός, όμως, είναι βάσιμος μόνο για στοιχεία του ενεργητικού τα οποία είτε αποτιμώνται με βάση την εύλογη αξία είτε η βάση για τον υπολογισμό της απομείωσής τους είναι η εύλογη αξία.

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, από την εξέταση των δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων των τραπεζών, τα στοιχεία του ενεργητικού τα οποία αποτιμούνταν με βάση την εύλογη αξία πριν αλλά και κατά τη διάρκεια της κρίσης ήταν η μειοψηφία.

Σε επιστολή που έστειλε η Αμερικανική Ένωση Τραπεζιτών προς την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς (SEC) τον Σεπτέμβριο του 2008, εξέφραζε την ανησυχία της πως η σημαντική μείωση ρευστότητας στην αγορά και οι ελάχιστες συναλλαγές οδηγούν στη διαμόρφωση τιμών που δεν είναι «αξιόπιστες» και, κατά συνέπεια, δεν μπορούν να αποτελέσουν σημείο αναφοράς για τον υπολογισμό της εύλογης αξίας. Η διαμόρφωση των τιμών κατά τη διάρκεια της κρίσης και η χρήση τους για την εκτίμηση της εύλογης αξίας αποτέλεσε αντικείμενο έντονων συζητήσεων και είναι ένας ακόμη ισχυρισμός κατά της εφαρμογής της εύλογης αξίας.

Στους υπέρμαχους της έννοιας της εύλογης αξίας ανήκει το επιχείρημα της εννοιολογικής καθαρότητας και της διαφάνειας που την διέπουν, υπό την έννοια ότι η χρήση τιμών από ενεργές αγορές επιζητά λιγότερες παραδοχές από το ιστορικό κόστος. Επιπλέον, υποστηρίζεται ότι εννοιολογικά η εύλογη αξία είναι πλουσιότερη σε πληροφόρηση, δεδομένου ότι στηρίζεται σε μια αγορά, η οποία αντικατοπτρίζει τις

πεποιθήσεις όλων όσοι συμμετέχουν σε αυτήν και όχι μόνο της οικονομικής μονάδας, όπως, για παράδειγμα, το ιστορικό κόστος, καθώς και ότι υπόκειται λιγότερο, σε σχέση με το ιστορικό κόστος, σε «χειραγώγηση» από πλευράς διοικήσεων των οικονομικών μονάδων. Επίσης, σημαντικό σε ό,τι αφορά τη θετική επιρροή της εύλογης αξίας στη λογιστική απεικόνιση είναι ότι η υιοθέτησή της υπήρξε ο μόνος τρόπος απεικόνισης των συναλλαγών επί παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων στις καταστάσεις οικονομικής θέσης των τραπεζών.

Από την άλλη πλευρά, οι μη υποστηρικτές της εύλογης αξίας εκφράζουν αντιρρήσεις ως προς την αρχή αυτή, καθώς συχνά ως εύλογη αξία παρουσιάζεται η αξία που κάποιος θα μπορούσε να λάβει από την πώληση ενός στοιχείου του ενεργητικού την ημερομηνία κλεισίματος των οικονομικών καταστάσεων, δίχως ωστόσο να πραγματοποιήσει την πώληση αυτή.

Υπ' αυτές τις συνθήκες η εύλογη αξία επιμετρά την αξία που η οικονομική μονάδα θα μπορούσε να λάβει αν πωλούσε σήμερα (θεωρητική βάση), ενώ το μοντέλο του ιστορικού κόστους βασίζεται στο τι ακριβώς σκοπεύει να πράξει αυτή με το συγκεκριμένο στοιχείο του ενεργητικού της.

Σημαντική επίσης είναι η συνδρομή της εύλογης αξίας στην ένταση του φαινομένου της υπερκυκλικότητας δηλαδή της δυναμικής αλληλεπίδρασης μεταξύ του χρηματοπιστωτικού τομέα και του τομέα της πραγματικής οικονομίας, μέσω της οποίας μεγεθύνονται οι φυσικές διακυμάνσεις του οικονομικού κύκλου. Η υπερκυκλικότητα συμβάλλει στην εμφάνιση διαταραχών, καθώς επηρεάζει την υγιή λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος και την ικανότητά του να ανακατανέμει αποτελεσματικά τους διαθέσιμους οικονομικούς πόρους, μετατρέποντάς το από «απορροφητή» διαταραχών σε «ενισχυτή» τους.

Όπως παρατηρούμε η απάντηση στο ερώτημα αν τελικά η εφαρμογή της μεθόδου της εύλογης αξίας επηρέασε την κρίση εξαρτάται από ποια πλευρά του νομίσματος θα κοιτάξουμε. Η αποτίμηση των στοιχείων του ενεργητικού στην εύλογη αξία αναμφίβολα παρουσιάζει με μεγαλύτερη ακρίβεια το πραγματικό ύψος τους σε σχέση με το ιστορικό κόστος δίνοντας σαφέστερες και σχετικότερες πληροφορίες στους επενδυτές. Στον αντίποδα κακή χρήση της μεθόδου και δημιουργική λογιστική μπορούν να δώσουν λανθασμένη εκτίμηση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων και των αποτελεσμάτων των εταιρειών όπως στην περίπτωση του σκανδάλου της Ασπίς Πρόνοια στην Ελλάδα και της Lehman Brothers

στην Αμερική. Είναι όμως η μέθοδος που επιδρά στις οικονομικές καταστάσεις και τα οικονομικά αποτελέσματα ή σημαντικό ρόλο παίζει ο ανθρώπινος παράγοντας; Οι έρευνες ως τώρα δε συνδέουν την κρίση με την εφαρμογή της μεθόδου αποτίμησης στην εύλογη αξία αυτή καθαυτή. Η οικονομική άνθιση ώθησε τις αγορές σε ανατιμήσεις καθώς το χρήμα «περίσσευε». Ως εκ τούτου οι περισσότερες εισηγμένες και μη εταιρίες αποτίμησαν τα περιουσιακά τους στοιχεία στην αυξημένη εύλογη αξία τους αυξάνοντας την καθαρή τους θέση. Όταν όμως ξέσπασε η κρίση οι εταιρίες λόγω της έντονης μείωσης της ρευστότητας και της συγκυρίας αναγκάστηκαν να προβούν σε απομειώσεις των στοιχείων τους. Η ζημία που προκλήθηκε έπρεπε να εμφανιστεί στα αποτελέσματα με αποτέλεσμα πολλές εταιρίες να απαιτείται από τη νομοθεσία να προβούν σε αύξηση μετοχικού κεφαλαίου. Αυτό ήταν που δημιούργησε ή έντεινε το πρόβλημα στην οικονομία. Οι μέτοχοι δυσαρεστήθηκαν ενώ οι επενδυτές δεν έχουν την κατάλληλα ψυχολογία να επενδύσουν φοβούμενοι τις ζημίες απομείωσης.

Η εύλογη αξία λοιπόν παρουσιάζει την πραγματική αξία ενός περιουσιακού στοιχείου είτε του ενεργητικού είτε του παθητικού. Οι πολέμιοι της μεθόδου πολύ πιθανόν δεν μπορούν να αποδεχτούν την πραγματική κατάσταση της οικονομίας που σαφώς χρήζει περαιτέρω απομειώσεων ίσως λόγω των υπερεκτιμήσεων κατά τη διάρκεια των χρυσών αγελάδων πριν σκάσει η φούσκα που η ίδιοι δημιούργησαν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ❖ Εμμ. Σακέλλης, ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ, εκδ. Ε. ΣΑΚΕΛΛΗ, 2002
- ❖ American Institute of Certified Public Accountants, Improving Business Reporting-A Customer Focus: A Comprehensive Report of the Special Committee on Financial Reporting, New York AICPA, 1994.
- ❖ Δρ. Νικόλαος Πρωτοψάλτης, Πρώτη Υιοθέτηση των Διεθνών προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, Εκδόσεις Σταμούλη, 2004
- ❖ Grant Thornton, «Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα», εκδ. Grant Thornton, Δεκέμβριος 2006
- ❖ Γεωργίου Α., «Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα IAS», εκδ. Σάκκουλα Α.Ε., Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2003
- ❖ Bank of England Financial Stability Report, Issue No. 23, April 2008,
- ❖ Barth, M. E. (2004), “Fair values and financial statement volatility“,
- ❖ Aboody D., Barth E.,Kaznik R, (January 1999), Revaluations of Fixed assets and future firm performance: Evidence from UK
- ❖ Bellas A., Toudas K., Papadatos K., (April 2007) The Consequences of Applying International Accounting Standards to the Financial Statements of Greek companies
- ❖ Christensen B., Nikolaev V., (February 2009) Who uses fair value accounting for non- financial assets after IFRS adoption?
- ❖ Eccher, A., K. Ramesh and S. R. Thiagarajan (1996), ”Fair value disclosures bank holding companies”, Journal of Accounting and Economics 22, pp. 79_117.
- ❖ PriceWaterhouseCoopers, IFRS News, October 2010.
- ❖ International Monetary Fund (IMF), 2008, “Chapter 3: Fair Value Accounting and Procyclicality.” Global financial stability report, October.
- ❖ Laux, C. and Leuz, C. (2009), "The Crisis of Fair-Value Accounting: Making Sense of the Recent Debate," Chicago
- ❖ Nelson, K. K. (1996), Fair value accounting for commercial banks: An empirical analysis of SFAS, No. 107, The Accounting Review 71, pp. 161_182.

- ❖ Wallison, Peter J. (2008), "Fair Value Accounting: A Critique", American Enterprise for Public Policy Research
- ❖ Βλάχος Χρήστος- Λούκα Λουκάς: «Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα 2007», εκδόσεις Globaltraining, Αθήνα 2007.
- ❖ Καραμάνης Κωνσταντίνος- Παπαδάκης Βασίλης: «Η εφαρμογή των ΔΛΠ στην Ελλάδα, επιπτώσεις για ελεγκτές, λογιστές επιχειρήσεις & εποπτικές αρχές», Αθήνα, Σεπτέμβριος 2008.
- ❖ Ντζακάτος Δημήτρης, «Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα με απλά λόγια και οι διαφορές τους από τα Ελληνικά», Εκδόσεις Καστανιώτη 2008.
- ❖ Barth Mary, «International Accounting Standards and Accounting Quality», Stanford University, Wayne Landsman and Mark Lang, University of North Carolina (2010)
- ❖ Bellas Athanasios, Toudas Kanellos, Papadatos Konstantinos, «What International Accounting Standards (IAS) bring about to the financial statements of Greek Listed Companies? The case of the Athens Stock Exchange», University of Patras, March 2005
- ❖ Christian Leuz and Robert E. Veraccia, The Economic Consequences of Increased Disclosure, Journal of Accounting Research, Vol.38 supplement 2000, 2001
- ❖ Haller Axel, Ernstberger Jürgen , Froschhammer Matthias, «Advances in Accounting, incorporating Advances in International Accounting 25 (2009) 226–236, Advances in Accounting, incorporating Advances in International Accounting, Implications of the mandatory transition from national GAAP to IFRS — Empirical evidence from Germany».
- ❖ PricewaterhouseCoopers, International Financial Reporting Standards Ready to take the plunge, June 2002
- ❖ PricewaterhouseCoopers, First-time Adoption of IFRS, 2003 .
- ❖ Διεθνής κρίση και λογιστικά πρότυπα. Επέτειναν τα λογιστικά πρότυπα το μέγεθος της κρίσης; Πόσο η κρίση επηρεάζει τα μελλοντικά πρότυπα;
- ❖ Άνθιμος Θωμόπουλος Αναπληρωτής διευθύνων σύμβουλος ΕΤΕ
- ❖ Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, Σημειώσεις ΕΚΠΑ

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- ❖ Karthik Ramanna ,Why 'Fair Value' is the Rule: How a Controversial Accounting Approach Gained Support Harvard Business Review, Vol. 91, No. 3, 2013 Harvard Business School Research Paper
- ❖ Δασόπουλος Τ., «Η αποτίμηση της περιουσίας με βάση την εύλογη αξία», Ναυτεμπορική, 29/12/04
- ❖ Κοτσιλίνης Κ, «Τι αλλάζει στους Ισολογισμούς μετά την εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων», Καθημερινή, ειδική έκδοση 13/04/2003
- ❖ Amel-Zadeh, Amir and Geoff Meeks (2009), “Bank Failure, Mark-to-Market and the Financial Crisis,” SSRN Working Paper Series,o.1494452.<http://ssrn.com/abstract=1494452>
- ❖ “Bernanke-Four Questions About the Financial Crisis”. Federalreserve.gov. 2009-04-14.
<http://www.federalreserve.gov/newsevents/speech/bernanke20090414a.htm>
- ❖ Bernard, V. L ., R. C. Merton and K. G. Palepu (1995), ”Mark-to-market accounting for U.S. banks and thrifts: Lessons from the Danish experience”,
- ❖ Journal of Accounting Research 33, pp. 1_32.CFA Institute, July 2007, ”A Comprehensive Business Reporting Model”, Financial Reporting for Investors.
- ❖ Coval, Joshua D., Jakub W. Jurek and Erik Stafford (2009), “The Pricing of Investment Grade Credit Risk During the Financial Crisis.”
- ❖ International Accounting Standards Board, www.iasb.org
- ❖ Financial Accounting Standards Board, www.fasb.org
- ❖ G-20 Forum, www.g20.org
- ❖ Laux, C. and Leuz, C. (2010), ”Did Fair-Value Accounting Contribute to the Financial Crisis?”, Journal of Economic Perspectives, forthcoming
- ❖ Plantin, Guillaume, Haresh Sapra and Hyun Song Shin (2008), “Marking-to-Market: Panacea or Pandora’s Box?” Journal of Accounting Research 46(2), pp. 435_460
- ❖ Plantin, Guillaume, Haresh Sapra, and Hyun Song Shin (2008), “Fair Value Accounting and Financial Stability”, Banque de France, Financial Stability Review, No. 12 _ Valuation and Financial Stability, pp. 85_94.

- ❖ Pozen, Robert C. (2009), “Is it Fair to Blame Fair Value Accounting for the Financial Crisis?”, Harvard Business Review.
- ❖ Shaffer, S. (2010), “Fair value accounting: villain or innocent victim _exploring the links between fair value accounting, bank regulatory capital and the recent financial crisis,“ Working paper (Federal Reserve Bank of Boston Quantitative Analysis Unit).
- ❖ Αληφαντής Στ. Γεώργιος, «Η λογιστική των παγίων περιουσιακών στοιχείων», Ναυτεμπορική, 2/11/2002.
- ❖ Βουτσά Νίκου, «Η εφαρμογή των διεθνών λογιστικών προτύπων θα αποδώσει διαφάνεια», Ημερησία, 5 Απριλίου 2006
- ❖ Πρωτόπαπας Αναστάσιος, Παλάσκας Κωνσταντίνος, «Αντιμετώπιση των άυλων περιουσιακών στοιχείων σύμφωνα με τα ΔΛΠ», Ναυτεμπορική, 22/12/2004.
- ❖ Michael D. Greenberg, Eric Helland, Noreen Clancy, James N. Dertouzos, Fair Value Accounting, Historical Cost Accounting, and Systemic Risk Policy Issues and Options for Strengthening Valuation and Reducing Risk
- ❖ Christian Laux, Christian Leuz, The crisis of fair-value accounting: Making sense of the recent debate, Goethe-University Frankfurt, Faculty of Economics and Business Administration, Germany
- ❖ Brad A. Badertscher , Jeffrey J. Burks , and Peter D. Easton, A Convenient Scapegoat: Fair Value Accounting by Commercial Banks during the Financial Crisis, University of Notre Dame
- ❖ Patricia M. Dechow, Linda A. Myers, Catherine Shakespeare, Fair value accounting and gains from asset securitizations: A convenient earnings management tool with compensation side-benefits, Journal of Accounting and Economics Volume 49, Issues 1–2, February 2010, Pages 2–25
- ❖ Karl V. Lins, Henri Servaes, Ane Tamayo, Does Fair Value Reporting Affect Risk Management? International Survey Evidence, 2011 Financial Management Association International , Volume 40, Issue 3, pages 525–551, 2011
- ❖ Timothy B. Bell and Jeremy B. Griffin (2012) Commentary on Auditing High-Uncertainty Fair Value Estimates. AUDITING: A Journal of Practice & Theory: February 2012, Vol. 31, No. 1, pp. 147-155.
- ❖ Insurancedaily.gr